

40230-i

Przemysł cukrowniczy
zachodniej Polski...

A

47105

1922: 60-

Wydawnictwo Związku Zachodnio-Polskiego Przemysłu Cukrowniczego T. z.

Wydawnictwa Związku Zachodnio-Polskiego Przemysłu Cukrowniczego T. z.

Poznań, Skarbowa 16.

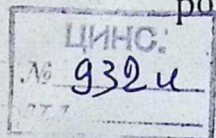
ZESZYT I.

1. *Europe.*

1.

Przemysł cukrowniczy Zachodniej Polski

podług stanu z roku 1920/21

2.

Zestawienie produkcji cukru

w kampanji 1921/22

Poznań 1922

Czcionkami Drukarni Dziennika Poznańskiego.

995

Wydawnictwa Związku Zachodnio-Polskiego Przemysłu Cukrow-
niczego T. z.

Poznań, Skarbowa 16.

697

ZESZYT I.

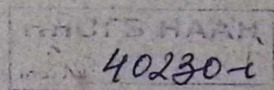
1.

Przemysł cukrowniczy Zachodniej Polski

podług stanu z roku 1920/21

2.

Zestawienie produkcji cukru w kampanji 1921/22

Poznań 1922

Czcionkami Drukarni Dziennika Poznańskiego.

7 A

Od Wydawnictwa.

Związek Zachodnio-Polskiego Przemysłu Cukrowniczego T. z. (Poznań, ul. Skarbowa 16), reprezentujący wszystkie cukrownie województw Poznańskiego i Pomorskiego, zamierza w pewnych odstępach czasu publikować prace z zakresu przemysłu cukrowniczego. Prace te mają w pierwszym rzędzie wszechstronnie oświetlić stan i rozwój przemysłu cukrowniczego zachodniej Polski. Pozatym jednakże Związek zamierza w publikacjach swych podawać w miarę możliwości ogólne informacje o przemyśle cukrowniczym tak polskim jako też zagranicznym, więc o światowym rynku cukrowym, światowej produkcji cukru, gospodarce cukrowej poszczególnych państw i t. p.

Jako pierwszą pracę, Związek publikuje niniejszy zeszyt, zawierający najważniejsze cyfry i wiadomości z zakresu przemysłu cukrowniczego zachodniej Polski podług stanu z roku 1920—21-go. Jako uzupełnienie załącza się tablicę, przedstawiającą w cyfrach wysokość produkcji cukru, wytworzonego w kampanji 1921/22.

Zeszyt niniejszy opracował kierownik Wydziału Statystyczno-Publikacyjnego Związku Stefan Koźlikowski.

Związek Zachodnio-Polskiego Przemysłu Cukrowniczego.

Dr. Alfred Chłapowski
Prezydent.

Przemysł Cukrowniczy Zachodniej Polski

podług stanu z 1920/21 roku.

1. Plantacja buraków cukrowych.

Ogólny obszar plantowanych buraków cukrowych wynosił w Rzeczypospolitej Polskiej, w roku 1920 70.901 ha¹⁾, i to w Zachodniej Polsce²⁾ 44.185 ha, b. dzielnicy rosyjskiej 25.704 ha, w Małopolsce 1.012 ha; 62%, czyli nieomal $\frac{2}{3}$ całkowitej powierzchni, obsianej w Polsce burakami cukrowymi, przypada więc na Polskę Zachodnią. Stosunek uprawy buraków cukrowych do ogólnego obszaru Zachodniej Polski oraz do uprawy innych ziemiopłodów w roku 1920 wynika z następującej tabliczki³⁾:

Obszar	Obszar w hektarach			Stosunek uprawianych ziemiopłodów do ogólnej powierzchni		
	Województwo Poznańskie	Województwo Pomorskie	Razem Zachodnia Polska	Woj. Poznańskie	Woj. Pomorskie	Zachodnia Polska
Powierzchnia Zach. Polski .	2.657.849	1.633.125	4.290.974	100%	100%	100%
Obszar użytkowany rolniczo ⁴⁾	1.834.209	981.398	2.815.607	69,10	60,09	65,62
Pszenica	44.942	17.926	62.868	1,69	1,10	1,47
Żyto	559.777	265.227	825.004	21,06	16,24	19,23
Jęczmień	104.301	42.307	146.607	3,92	2,59	3,42
Owies	129.187	62.756	191.943	4,86	3,84	4,47
Ziemniaki	260.414	114.008	374.422	9,80	6,98	8,73
Buraki cukrowe	36.066	8.119	44.185	1,35	0,51	1,03

¹⁾ Miesięcznik statystyczny. Rok 1921, Tom III. zeszyt 2—3, pag. 58 Warszawa 1921, nakładem Gł. Urzędu Statystycznego.

²⁾ Do zachodniej Polski zaliczamy Wojew. Poznańskie i Pomorskie, czyli b. dzielnice pruska.

³⁾ Podług urzędowej statystyki, dostarczonej przez Ministerstwo B. Dż. Pr. Departament Aprowizacji, Wydział Statystyczny.

⁴⁾ Włącznie łąk i pastwisk.

Powierzchnia zasiewów buraków cukrowych zajmowała więc w Zachodniej Polsce 1,03% ogólnego obszaru dzielnicy wobec 0,2% w b. dzielnicy rosyjskiej, a 0,02% w Małopolsce. Odsetek uprawy buraków cukrowych był jednakże w Zachodniej Polsce w latach dawniejszych znacznie wyższy. W ostatnich dziesięciu latach obszar plantowanych buraków przedstawiał się następująco:

			Stosunek do powierzchni Zachodniej Polski
rok 1910/11	—	73.594 ha	1,72
„ 1911/12	—	79.704 ha	1,86
„ 1912/13	—	86.711 ha	2,02
„ 1913/14	—	88.279 ha	2,06
„ 1914/15	—	89.405 ha	2,08
„ 1915/16	—	52.090 ha	1,21
„ 1916/17	—	61.131 ha	1,42
„ 1917/18	—	56.046 ha	1,31
„ 1918/19	—	51.992 ha	1,21
„ 1919/20	—	47.370 ha	1,10

Średnia plantacja od 1910/11 do 1913/14, więc ostatnich lat przedwojennych wynosiła, jak z powyższych liczb wynika, około 82.000 ha. W roku 1914/15 plantacja dochodzi do dotychczas najwyższego rozmiaru: wynosi 89.405 ha. Już drugi rok wojny jednakże wykazuje raptowne zmniejszenie się upraw buraków cukrowych, i to w stosunku do roku poprzedniego o przeszło 40%, a w stosunku do przeciętnego obszaru przedwojennego o 37%^{a)}. W następnych dwóch latach obszar jest nieco większy od obszaru w roku 1915. Następnie plantacja obniża się znowu co rocznie, tak dalece, że w roku 1919/20 stanowi już tylko 58%, a w roku 1920/21 54% przeciętnej plantacji przedwojennej. — Powody stałego obniżenia się plantacji buraków cukrowych są znane; należy ich szukać

^{a)} Przyjmując w b. dzieln. rosyjskiej 12.847.300 ha., w Małopolsce 7.908.000 ha ogólnej powierzchni. (Rocznik statystyki Rzeczyposp. Polski — Tom I. str. 32 wzgl. Miesięcznik Statystyczny tom II, zeszyt 1—2.)

^{b)} Analogiczne zmniejszenie się plantacji buraków cukrowych można stwierdzić w Prusach i całej Rzeszy Niemieckiej. Plantowano:

w braku inwentarza pociągowego, braku sił roboczych a przede wszystkim w braku sztucznych nawozów. Do raptownego zmniejszenia się plantacji w roku 1915 przyczyniło się także propagowanie ze strony rządu niemieckiego redukowania uprawy buraków cukrowych na korzyść uprawy wszelkiego rodzaju zbóż⁷⁾. Pozatym technicznie łatwiejsza uprawa zbóż, wymagająca mniejszego nakładu wydatków i pracy, aniżeli uprawa buraków cukrowych, stała się wobec stale wzrastających cen za zboże dla rolnika rentowniejszą.

Poza zmniejszeniem się powierzchni upraw buraków cukrowych nastąpiło podczas wojny stałe obniżenie się plonów buraków cukrowych. Podług urzędowej statystyki niemieckiej⁸⁾ przeciętne plony z 1 ha wynosiły:

• w latach	w Poznaniu ⁹⁾	na Pomorzu
1914 —	288,0 ctr. metr.	291,0 ctr. metr.
1915 —	264,4 „ „	239,1 „ „
1916 —	243,2 „ „	175,5 „ „

w latach	w Prusach	w Rzeszy Niemieckiej
1908/09	349.748 ha	436.185 ha
1910/11	—	477.909 ha
1913/14	431.759 ha	532.843 ha
1914/15	459.479 ha	569.082 ha
1915/16	295.430 ha	370.487 ha
1916/17	324.428 ha	406.068 ha
1917/18	—	384.571 ha
1918/19	—	370.975 ha

(„Stat. Handbuch“ 1912—1913 „Beiträge zur Kriegswirtschaft“ zesz. 12/13 „Der Zucker im Kriege“ 1917 „Rathkes Adressbuch d. Zuckerindustrie“ 1920/21.)

⁷⁾ Oroędzie pruskiego Ministra Rolnictwa z dnia 4 grudnia 1914 r. — Dekretem Rady Związkowej z dn. 4. marca 1915 zarządzone, by wszelkie, przed wydaniem tegoż dekretu zawarte kontrakty co do plantacji buraków cukrowych w roku 1915 obowiązywały tylko w wysokości $\frac{3}{4}$ ilości zakontraktowanych.

⁸⁾ Vierteljahreshefte zur Statistik des Deutschen Reiches, roczniki XXIV.—XXVIII.

⁹⁾ Na obszarze dawniejszych prowincji poznańskiej i zachodniopruskiej.

1917	—	235,3 ctr. metr.	185,6 ctr. metr.
1918	—	221,6 „ „	177,5 „ „
1919	—	223,0 ¹⁰) „ „	186,8 „ „

W roku 1920 przeciętne plony buraków cukrowych wynosiły (podług oszacowania, przeprowadzonego przez Wydział Statystyczny, Dep. Apropowizacji, Ministerstwa B. dz. Pr.) w Wojew. Poznańskim 206.34 centr. metr., w województwie Pomorskiem 170.84 centr. metr. Na terytorjum całej Rzeczypospolitej Polskiej, produkcja buraków cukrowych przedstawiała się w roku 1920 następująco¹¹⁾:

	Obszar	Przeciętny zbiór z 1 ha.	Ogólny zbiór
B. Dzielnica Rosyjska	25 704 ha	195,2 c. m.	5.016.534 c. m.
Małopolska	1.012 „	142,3 „ „	144.022 „ „
Zachodnia Polska .	44.185 „	196,6 „ „	8.687.639 „ „
Reczp. Polska razem	70.901 ha	195,3 c. m.	13.848.195 c. m.

63% całkowitej produkcji buraków w Polsce przypadało na Zachodnią Polskę. Pomimo względnie korzystnych warunków atmosferycznych¹²⁾ roku 1920, wydajność buraków cu-

¹⁰⁾ Podług oszacowania plonów w r. 1919, przeprowadzonego przez Wydział Statystyczny Gł. Urzędu Żywnościowego w Poznaniu. Oszacowanie obejmowało terytorjum w obrębie t. zw. linii demarkacyjnej.

¹¹⁾ Miesięcznik Statyst. — rok 1921, tom III, zeszyt 2—3 pag. 58.

¹²⁾ Zasiwy buraków cukrowych ukończono do 20 maja 1920 r. Rozwój w czerwcu i lipcu był mniej korzystny z powodu pierwotnie nadmiernych opadów, później nadmiernej suszy. Stan poprawił się jednakże znacznie w ostatnim okresie rozwoju pod wpływem sprzyjających warunków atmosferycznych. Sprzęt był utrudniony z powodu długotrwałej suszy. — Korespondenci rolni, sporządzający miesięcznie sprawozdania o stanie zasiewów i zbiorów określali stan buraków cukrowych w roku 1920 następująco:

	maj	czerw.	lipiec	sierp.
a) Wojew. Poznańskie	3.3	3.1	3.1	3.07
b) „ Pomorskie	3.2	2.9	2.3	3.2
Razem Zachodnia Polska:	3.3	3.0	3.—	3.13

(Cyfry oznaczają stopnie, przyczem oznacza 5 stan wyborowy, 4 stan dobry, 3 średni, 2 mierny, 1 zły.)

(Podług danych, dostarczonych przez Wydział Statystyczny, Dep. Apropowizacji Ministerstwa b. dz. pr.)

krowych z 1 ha była niższą, aniżeli w ostatnich latach wojennych, a znacznie niższą (o ca 100 cent. metr. czyli 35% z 1 ha) od plonów roku 1914; zjawisko to tłumaczy się kompletnym brakiem sztucznych nawozów.

2. Produkcja cukru.

W Zachodniej Polsce znajduje się ogółem 25 cukrowni czynnych, z których jednakże jedna (Niezychowo) po spaleniu się w roku 1915 tylko suszy buraki, wobec tego zach. Polska posiada tylko 24 czynne cukrownie, wytwarzające cukier. Cukrownia w Kowalewie, która od roku 1916/17 nie produkuje cukru, znajduje się w likwidacji.

Maksymalna wytwórczość poszczególnych fabryk w 24 godzinach wynika z następującego zestawienia: Urządzenia fabryczne pozwalają na przerób buraków cukrowych w 24 godzinach.

a) ponad 20000 ctr. metr.

Chelmża (30 000)

Opalenica (24 000)

Kruszwica (20 000)

b) ponad 15000 ctr. metr.

Mątwy (17 500)

Janikowo (16 500)

Kościan (15 500)

Gostyń (15 000)

Witaszyce (15 000)

Września (15 000)

c) ponad 10000 ctr. metr.

Środa (13 000)

Tuczno (13 000)

Wierzchosławice (12 500)

Nakło (12 000)

Zduny (12 000)

Gniezno (10 250)

M. Górka (10 000)

Szamotuły (10 000)

Pelplin (10 000)

Tczew (10 000)

d) poniżej 10000 ctr. metr.

Żnin (9 649)

Świecie (8 500)

Pakość (6 800)

Melno (6 500)

Unisław (5 500)

Z powyższych cyfr wynika, że największą cukrownią w zachodniej Polsce jest cukrownia w Chelmży, z maksymalnym przerobem buraków 30.000 ctr. metr. w 24 godzinach; przytym należy zaznaczyć, że cukrownia w Chelmży jest dotychczas największą cukrownią na kontynencie. Poza Chelmżą mogą jeszcze 2 cukrownie przetwarzać ponad 20.000 ctr. metr. buraków w 24 godzinach: Opalenica i Kruszwica, 6 cukrowni przetwarza ponad 15.000 ctr. metr., 10 cukrowni ponad 10.000 ctr. metr., pozostałe 5 cukrowni poniżej 10.000 ctr. metr. w 24 godzinach.

Jeżeli chodzi o obszar buraków cukrowych, plantowany dla poszczególnych cukrowni, stwierdzamy, że ogółem plantowano dla wszystkich 25 cukrowni w ostatnich 4 latach przedwojennych (od 1910/11 do 1913/14) średnio 82.072 ha buraków cukrowych; na jedną cukrownię przypadło więc przeciętnie 3283 ha. Z szczegółowego zestawienia obszarów plantowanych wynika, że do 10 cukrowni należały plantacje, przewyższające powyższą przeciętną, reszta cukrowni wykazuje mniejszy obszar plantacji. Średni obszar plantowanych buraków wynosił w powyższym okresie przedwojennym:

w 4 cukrowniach	ponad 4000 ha
w 8 „	„ 3000 „
w 10 „	„ 2000 „
w 3 „	poniżej 2000 „

Szczegółowe ugrupowanie cukrowni pod względem obszaru plantowanego przedstawia się następująco: Plantowały przeciętnie:

a) ponad 4000 ha

1. Chelmża 7876 ha
2. Opalenica 6339 „
3. Kruszwica 5473 „
4. Mątwy 4562 „

b) ponad 3000 ha

1. Września 3787 ha
2. Janikowo 3709 „
3. Gniezno 3510 „
4. Pakość 3456 „
5. Żnin 3337 „
6. Witaszyce 3287 „
7. Gostyń 3258 „
8. Środa 3073 „

c) ponad 2000 ha		d) poniżej 2000 ha	
1. Miejska Górka	2891 ha	1. Mełno	1920 ha
2. Kościan	2881 "	2. Niezychowo	1548 "
3. Tuczno	2636 "	3. Tczew	1496 "
4. Szamotuły	2621 "		
5. Wierzchosławice	2589 "		
6. Unisław	2513 "		
7. Pelplin	2471 "		
8. Nakło	2381 "		
9. Zduny	2347 "		
10. Świecie	2068 "		

Przechodząc do omawiania właściwej produkcji poszczególnych cukrowni, podajemy poniżej tabliczkę sumaryczną, przedstawiającą przerób buraków i produkcję cukru surowego w Zachodniej Polsce w ostatnich 11 latach:

Rok	Obszar plant. bur. ha	Przerobiono buraków cukr. cent. metr.	Wyprod. cukru su- rowego ctr. metr.	Wydaj- ność cu- kru sur. z bur. ‰	Przer. bur. cukr. z ha	Wyprod. cukru sur. z 1 ha cent. metr.
1910/11	73 594	24 081 939	3 881 069	16,12	327,23	52,74
1911/12	79 704	15 309 709	2 635 662	17,22	192,08	33,06
1912/13	86 711	25 456 376	4 031 913	15,84	293,58	46,50
1913/14	88 279	29 227 788	4 376 668	14,97	331,08	49,58
1914/15	89 406	21 936 344	3 406 926	15,53	245,35	38,11
1915/16	52 090	12 412 951	1 875 779	15,11	238,30	36,01
1916/17	61 131	13 259 897	2 077 964	15,67	216,91	33,99
1917/18	56 046	11 642 581	1 842 831	15,83	207,73	32,88
1918/19	51 992	10 611 048	1 647 545	15,53	203,09	31,69
1919/20	47 370	5 638 037	562 129	10,15	119,00	12,08
1920/21	43 774	6 737 437	1 209 096	17,95	154,15	27,62

Powyższe cyfry wykazują, że cukrownie Zachodniej Polski przetworzyły w latach przedwojennych 1910/11 do 1913/14 przeciętnie 23.518.953 ctr. metr. buraków cukrowych.

Najwyższy przerób buraków wykazuje rok 1913/14: dochodzi do 30 milionów cent. metr. W roku 1915/16 widzimy raptowne obniżenie się cyfry przetworu buraków do ca. 50% przeciętnej cyfry przedwojennej.

W następnych latach, aż do 1918/19, przerób pozostaje na tym samym niskim poziomie, doznając w latach 1917 i 1918 dalszej redukcji. Rok 1919/20 wykazuje znowu nadzwyczajną zniżkę, w stosunku do roku poprzedniego o nieomal 50%, tak że przerób buraków w roku tym wynosił już tylko ca. 22% przeciętnej cyfry przedwojennej, pomimo że obszar plantowanych buraków był tylko nieznacznie niższy od obszaru roku ubiegłego. Zjawisko to polega na tem, że przemysł cukrowniczy, jak zresztą wogóle przemysł Zachodniej Polski, znajdował się w roku 1919 w nadzwyczaj trudnem położeniu. Poza brakiem części zapasowych do urządzeń fabryk, przede wszystkim oddziałał na produkcję paraliżująco kompletny brak węgla. Szereg cukrowni zaopatrzył się wprawdzie w ropal, musiał jednakże dopiero odpowiednio przebudować swe paleniska. Kampanję rozpoczęto bardzo późno, skutkiem czego wydajność cukru z buraków, które namarzyły i zaczęły gnić, była bardzo niska. Kampanja roku następnego 1920/21, wykazuje mimo mniejszego obszaru plantowanych buraków, przerób buraków cukrowych o przeszło 1.000.000 ctr. metr. wyższy od roku ubiegłego.

W podobnem świetle przedstawia się produkcja cukru surowego, którego przeciętna produkcja przedwojenna wynosiła (od r. 1910/11 do 1913/14) 3.731.328 ctr. metr. Badając cyfry produkcji następnych lat należy zwrócić szczególną uwagę na nadzwyczaj niską produkcję cukru w kampanji 1919/20, w której wynosiła tylko 572.129 ctr. metr. czyli ca. 15% produkcji przedwojennej. Przeciwstawiając cyfry przerobionych buraków i produkcję cukru w roku tym stwierdzamy, że nie tylko wydajność cukru z buraków była nadzwyczaj niska, lecz po zatym znaczna część buraków cukrowych zgniła zupełnie, z powodu zbyt późnego rozpoczęcia kampanji. Kampanja następnego roku (1920/21) przedstawia się już znacznie korzystniej, tak pod względem ogólnej produkcji cukru, jako też

procentowej wydajności cukru surowego z buraków. Przebieg i warunki kampanji 1920/21 omawiały szczegółowo poniżej w rozdz. 4-tym. W końcu kilka cyfr porównawczych odnośnie przerobu buraków i wytwórczości cukru w całej Polsce.

Przed wojną znajdowały się na obszarze, należącym obecnie do Polski ogółem 88 cukrowni¹³⁾, i to

- a) w b. Królestwie Kongresowem 54 cukrownie;
- b) na Kresach Wschodnich 5 cukrowni;
- c) w Małopolsce 2 cukrownie;
- d) na Śląsku Cieszyńskim 1 cukrownia;
- e) w Zachodniej Polsce 26 cukrowni.

Średnio produkcja cukru białego 3 lat przedwojennych wszystkich cukrowni wynosiła:

- a) w b. Król. Kongresowem 2.341.226 cent. metr.;
- b) na Kresach Wschodnich 210.367 cent. metr.;
- c) w Małopolsce 134.945 cent. metr.;
- d) w Zachodniej Polsce 3.129.389 cent. metr.

Polska ogółem: 5.815.927 cent. metr.

Cyfry te wykazują, że z ogólnej produkcji przedwojennej przypadało 54% na Zachodnią Polskę, pomimo, że Zachodnia Polska posiadała z ogólnej liczby cukrowni tylko 26 czyli zaledwie 30%. Średnia produkcja cukru jednej cukrowni wynosiła — w trzechletnim okresie przedwojennym — w Zach. Polsce 120.371 ctr. metr. wobec tylko 44.042 ctr. metr. w reszcie Polski.

W kampanji ubiegłej (1920/21) produkcja cukru w Polsce przedstawiała się następująco:

¹³⁾ Według Gazety Cukrowniczej tom L III nr. 1191/94 — maj 1921, str. 198/199.

¹⁴⁾ Przeciętna liczba lat 1911/12 do 1913/14, przeliczona na wartości cukru białego.

	Ilość czynnych cukrowni	Obszar plantacji w ha	Wytwarzalność cukru surow. w cent. metr.
Zachodnia Polska	25	43 773	1 209 097
Reszta Polski	40	29 300	571 000 ¹⁵⁾
Polska ogółem:	65	73 073	1 780 096

Wydajność cukru surowego z 1 ha wynosiła więc w Zachodniej Polsce 27.62 ctr. metr. w reszcie Polski 19.49 ctr. metr. czyli średnio w Polsce: 24.36 ctr. metr. Na jedną cukrownię przypadało średnio: w Zachodniej Polsce 1751 ha plant. bur. i 48.364 ctr. metr. cukru surowego;

w reszcie Polski 733 ha plant. bur. i 14.275 ctr. metr. cukru surowego;

w całej Polsce 1024 ha plant. bur. i 27.386 ctr. metr. cukru surowego.

3. Zużycie wewnętrzne i eksport cukru w roku 1920/21.

W czasie od października 1920 r. do października 1921 r. wydysponowano¹⁶⁾ na pokrycie zapotrzebowania wewnętrznego Zachodniej Polski następujące ilości cukru:

- a) dla ludności cukru konsumcyjnego białego 224.910 ctr. metr.
- b) cukru przemysłowego i procederowego białego 52.000 ctr. metr., surowego 45.100 ctr. metr.

Zużyto więc wewnątrz dzielnicy, przeliczając cukier biały na surowy, ogółem 370.857 ctr. metr. cukru surowego I rzutu. Przyjmując okrągło 3.000.000 ludności w Zachodniej Polsce przypadło w powyższym jednorocznym okresie przeciętnie 12.36 kg. cukru surowego na głowę ludności; w liczbie tej jest oczywiście już zawarty cukier procederowy i przemysłowy.

Do innych dzielnic Polski (włącznie wojska) wydysponowano w tym samym okresie czasu następujące ilości cukru

¹⁵⁾ w przybliżeniu.

¹⁶⁾ Podług notowań Urzędu Cukru B. Dz. Pr. w Poznaniu.

15.344 ctr. metr. cukru białego oraz
233.738 ctr. metr. cukru surowego I-go rzutu.

Przeliczając cukier biały na surowy I-go rzutu, ogólna ilość cukru surowego przekazanego innym dzielnicom Polski oraz wojsku wynosiła 251.789 ctr. metr.

Eksport cukru i produktów ubocznych zagranicę w czasie od 1 października 1920 r. do 1 października 1921 r. przedstawiał się następująco:

	I. rzut.	II. rzut.	biały cukier
1. Do rafinerji gdańskich	25 000 c. m.		
2. Do rafinerji magdebursk.	25 000 c. m.		
3. Do Gdańska na skład	50 000 c. m.		
4. Do Magdeburga	10 000 c. m.	110 000 c. m.	
5. Do Londynu (za sztucz. nawozy)	142 953 c. m.		
6. Na Górny Śląsk	1 100 c. m.		9 196 c. m.
7. Do Paryża			155 500 c. m.
8. Do Gdańska		64 922 c. m.	
ogółem:	254 053 c. m.	64 922 c. m.	164 696 c. m.

Pozatym eksportowano 31.994 ctr. metr. buraków suszonych do Niemiec oraz 73.145 ctr. metr. melasu do Niemiec i 52.436 ctr. metr. melasu do Gdańska.

Jeżeli chodzi o zagraniczne ceny za cukier, należy zaznaczyć, że w październiku 1920 ceny światowe były bardzo wysokie. Dopiero w końcu grudnia ujawniła się znaczna tendencja zniżkowa, a w następnych miesiącach ceny ani w przybliżeniu nie dochodziły do październikowych. Ponieważ cukrownie zdołały uruchomić swe warsztaty już bardzo wcześnie, udało się w wielkiej mierze wyzyskać korzystną konjunkturę pierwszych miesięcy kampanji.

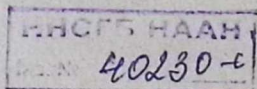
Bilans produkcji i zużycia (włącznie eksportu) cukru za rok 1920/21-szy przedstawia się w świetle powyżej podanych cyfr następująco (w wartości cukru surowego I-go rzutu):

Ogólny przydział węgla był w kampanji 1920/21 o ca. 30% większy od przydziału zeszłorocznego. Pozatym należy podkreślić, że cukrownie mogły się zaopatrzyć w węgiel dość wcześnie, tak że rozpoczęcie kampanji nie uległo, w przeciwieństwie do roku zeszłego, żadnej zwłoce.

Jakość węgla była średnia, na ogół zadowalniająca; reklamacyj ze strony cukrowni było mało. — Ropału zużyto tylko w małych ilościach, i to przeważnie w tych cukrowniach, które dysponowały jeszcze zapasami z roku ubiegłego.

Jako dalszy moment korzystny, który wpłynął dodatnio na przebieg kampanji 1920/21, należy zanotować fakt dostatecznego stawiania wagonów kolejowych przez zarząd kolejowy; dostarczano wagony regularnie i w wystarczającej ilości.

Dalsze polepszenie się warunków stwierdzić można w zaopatrzeniu cukrowni w niezbędne części rezerwowe do maszyn, części dla remontu oraz artykuły, potrzebne do utrzymania fabryk w biegu. Starano się zapotrzebowanie swe pokryć w pierwszym rzędzie w kraju; jednakże rynek krajowy zdołał tylko w pewnej mierze zaspokoić zapotrzebowanie cukrowni, a to szczególnie ze względu na specjalną konstrukcję urządzeń technicznych poszczególnych fabryk, zbudowanych podług wzorów zagranicznych. Następnie też w ubiegłym roku najazd bolszewicki ujemnie wpłynął na możliwość zaopatrzenia się w niezbędne artykuły w kraju. W każdym razie, mimo wszelkich trudności, przemysł cukrowniczy zakupił znaczne ilości artykułów potrzebnych w Polsce: Wszelkiego rodzaju smary, oleje i tłuszcze zakupiono wyłącznie w kraju, pozatym poważną część wyrobów jutowych, jako płótna filtracyjne, worki i t. p. Również cukrownie starały się załatwić warsztaty krajowe naprawą swych maszyn. Mimo powyższych starań było rzeczą niewniknioną, kupić znaczne ilości artykułów potrzebnych za granicą. Związek Przemysłu Cukrowniczego w Poznaniu zakupił i dostarczył poszczególnym cukrowniom z zagranicy w czasie od 1. kwietnia 1920 r. do końca maja 1921 r. artykułów w wartości ogółem 49.187.821, czyli okragło 50 milionów marek niemieckich.

I. <i>Produkcja wynosiła</i>	cent. metr. 1.209.096
II. <i>Zużycie:</i>	
a) wewnętrzne dzielnicy	370.857
b) wywóz do reszty Polski	251.789
c) eksport	502.985 cent.mtr. 1.125.631
III. <i>Remanent:</i>	83.465

Remanent w rzeczywistości jest nieco niższy, nie uwzględniono bowiem w zestawieniu powyższem cukru deputowanego, wydanego w granicach, rozporządzeniem ustalonych norm, dla producentów rolnych, dostarczających buraki, oraz dla personelu i robotników cukrowni.

4. Warunki produkcji w kampanji 1920/21.

Ogólne warunki produkcji w kampanji 1920/21 polepszyły się znacznie w stosunku do kampanji 1919/20. Przedewszystkiem rząd miał możność dostarczenia cukrowniom znacznie większych ilości węgla aniżeli w roku ubiegłym. Urząd Węglowy b. dzielnicy pr. przydzielił poszczególnym cukrowniom na kampanję 1920/21 ca. 160.000 ton węgla. W poszczególnych miesiącach roku 1920 i 1921 przydział węgla przedstawiał się następująco (w tonach):

	1920	1921
styczeń	21 739,4	1 438,1
luty	15 342,5	—
marzec	13 538,1	82,5
kwiecień	1 588,3	16 942,9
maj	14 676,7	1 724,5
czerwiec	64 304,7	9 887,5
lipiec	41 109,0	12 759,3
sierpień	12 182,3	46 196,5
wrzesień	7 241,8	cyfry jeszcze nie znane
październik	1 422,0	„
listopad	2 063,6	„
grudzień	1 417,0	„
Ogółem	196 625,4	89 021,3

Poza niemożnością całkowitego zaopatrzenia się w potrzebne części rezerwowe do maszyn i t. p. należy dalej podkreślić brak w kraju nasion buraczanych. Produkcja krajowa była narazie niewystarczającą. Wobec tego Związek Przemysłu Cukrowniczego, zakupił znaczniejsze ilości nasion buraczanych za granicą: sprowadzono ogółem 7.990 ctr. metr. nasion zwyczajnych i 10 ctr. metr. nasienia, przeznaczonego do hodowli.

Celem podniesienia wydajności plonów buraków cukrowych Związek Przemysłu Cukrowniczego zakupił za granicą ogółem 50.000 ctr. metr. siarczanu amonowego i 9.000 ctr. metr. saletry chilijskiej.

W końcu słów kilka o warunkach robotniczych. Maksymalna liczba robotników, zatrudnionych w cukrowniach podczas kampanji 1920/21, wynosiła 12.193 (w miesiącu listopadzie 1920). Średnio przypadało więc na jedną cukrownię 488 robotników; najwyższą liczbę robotników zatrudniła cukrownia w Kruszwicy (1225 robotników), najniższą (podczas kampanji, więc w listopadzie) cukrownia w Niezychowie (130 rob.), która tylko suszyła buraki. Już w poprzednim miesiącu, październiku, w którym się kampanja rozpoczęła, zatrudniono ogółem 8435 robotników, w miesiącu grudniu jeszcze 7.321 robotników. Należy zaznaczyć, że zapotrzebowanie sił roboczych poza właściwą kampanją, więc mniejwięcej od stycznia począwszy, jest mniejsze od liczby, zatrudnionej faktycznie w cukrowniach, tłumaczy to się tem, że cukrownie ze względu na nadmiar sił roboczych i brak dostatecznego zatrudnienia, przeważnie zatrzymały większą liczbę robotników, celem zapobieżenia bezrobociu.

Place robotników przedstawiały się, w cyfrach średnich dla wszystkich cukrowni, następująco:

miesiące		za 1 godzinę w markach		
		A.	B.	C.
październik 1920	}	11,60	13,—	14,56
listopad „				
grudzień „	}	14,14	16,—	18,38
styczeń 1921				
		16,87	18,93	20,95

miesiące		za 1 godzinę w markach		
		A.	B.	C.
luty	1921	17,60	19,66	21,53
marzec	„	20,—	23,93	25,68
kwiecień	„	22,70	26,21	28,63
maj	„	22,70	26,25	28,25
czerwiec	„	32,63	37,83	43,85
lipiec	„	48,63	58,45	66,50
sierpień	„	70,83	79,89	93,48
wrzesień	„	83,60	96,15	101,61

(A — robotnik niekwalifikowany, B — kwalifikowany, C — rzemieślnik).

Począwszy od grudnia 1920 roku następuje więc stała zwyżka płac, i to z wyjątkiem maja, z miesiąca na miesiąc, aż w końcu, we wrześniu dochodzi do ca. 750% płac, pobieranych w roku ubiegłym.

5. Gospodarka cukrowa w Zachodniej Polsce od czasu przejęcia jej przez władze polskie.

Z chwilą przejęcia zarządu zachodniej Polski przez władze polskie, istniał całkowity sekwestr na cukier oraz szereg ograniczeń obrotu burakami cukrowymi, nasionami buraków cukrowych, sposobu przetwarzania cukru, nieomal całkowity zakaz zużywania cukru dla celów przemysłowych i t. p. Ludności wydzielano cukier w pewnych racjach miesięcznych (w końcu 750 gr. na miesiąc i osobę).

Władze polskie zniosły dnia 12 kwietnia 1919 r.¹⁷⁾ wszelkie przepisy, ograniczające zużycie lub zbyt buraków cukrowych ze żniw 1918 r., wprowadzając równocześnie wolny handel burakami cukrowymi oraz zezwalając na zużycie ich na jakikolwiek bądź cel. Zakazano jedynie wywozić buraki cukrowe poza obręb księstwa Poznańskiego. — Obwieszczeniem Urzędu dla Handlu Zagranicznego z dnia 12 września

¹⁷⁾ Rozporządzenie Gł. Urzędu Żywnościowego z dn. 12 kwietnia 1919 r. (Tygodnik Urzędowy nr. 7 strona 26.)

1919 r.¹⁸⁾, dotyczącem dowozu towarów z zagranicy, wzbroniono *dowozu* cukrów i wyrobów cukrowych. Ludności wydawano nadal 750 gr. cukru białego na miesiąc i osobę. Dopiero rozporządzeniem Ministerstwa B. Dzielnicy Pruskiej z dnia 23. marca 1920 r.¹⁹⁾ wprowadzono następujące ograniczenie przydziału cukru konsumcyjnego dla ludności: Wyznaczono w miejscowościach do 3000 mieszkańców 250 gramów, w miejscowościach od 3000—15000 mieszkańców 500 gramów, w miejscowościach ponad 15000 mieszkańców 750 gramów cukru na miesiąc i osobę. W miejscowościach od 3000 do 15000 mieszkańców wyznaczono dla dzieci do skończonego 14 roku życia dodatkowo 250 gramów cukru na miesiąc i osobę. Dla niemowląt do skończonego pierwszego roku życia wyznaczono w wszystkich kategoriach podwójną rację cukru. Przez zastosowanie powyższych norm, zredukowano dotychczasową konsumpcję cukru o blisko 50%. — Obwieszczeniem z dnia 20 marca 1920 r.²⁰⁾ przyznano bartnikom na każdy rój pszczoł na wiosnę 2½ kg. cukru rafinowanego w stanie denaturowanym.

Rozporządzeniem z dnia 15. kwietnia 1920 r.²¹⁾ zajęto całą ilość cukru, wytworzonego na obszarze Zachodniej Polski, na rzecz Państwa, wszelkie produkty uboczne natomiast (wysłodki, melas) oddano do wolnego handlu wewnątrz Zachodniej Polski.

Równocześnie zarządzono, że buraki cukrowe mogą być użytkowane w zasadzie tylko do przerobu na cukier, wyjątki są dopuszczalne tylko za zezwoleniem odnośnej władzy. Suszonymi burakami cukrowymi rozporządza wytwórca w 50%, pozostałymi 50% odnośna władza, jednakże tylko do 1 maja 1920 r.; po upływie tego terminu wytwórca mógł rozporządzać w zupełności niezadysponowaną ilością suszonych buraków cukrowych. — Dla kampanji cukrowej 1920/21 nie zmieniono

¹⁸⁾ Tygodnik Urzędowy nr. 51 strona 258.

¹⁹⁾ Dziennik Urzędowy Ministerstwa B. Dz. Pr. nr. 15 strona 332.

²⁰⁾ Dziennik Urzędowy Min. b. dz. pr. nr. 15 str. 344.

²¹⁾ Dziennik Urzędowy Min. b. dz. pr. nr. 24 str. 531.

powyższego systemu²²⁾, dodano jedynie przepis, że bielenie cukru dozwolone jest tylko w czasie przeróbki buraków cukrowych w danej cukrowni. Bielenie cukru w czasie późniejszym uzależniono od zezwolenia odnośnej władzy.

Ponieważ gospodarka cukrowa znajdowała się stale w zarządzie rządowym, rząd ustanawiał też ceny maksymalne tak dla wytwórców jakoteż spożywców. Rozporządzeniami Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej z dnia 13. 4. i 26. 8. 20²³⁾ wyznaczono następujące ceny dla wytwórców²³⁾ za 100 kg. cukru z kampanji 1919/20, wyprodukowano w okresie:

	I rzutu (88° rend.)	II rzutu (75° rend.)
a) do 10 stycznia 1920	240 mk.	190 mk.
b) od 11 styczn. do 15 lutego 20	340 mk.	256 mk.
c) po 15 lutego 1920	560 mk.	430 mk.

Każdy stopień rendement wyżej lub niżej podstawowego podwyższa wzgl. obniża powyższe ceny w kategorii a) o 2,50 mk., b) o 3,60 mk., c) o 6,— mk.

Ceny za 100 kg. cukru z kampanji 1920/21²⁴⁾ ustalono następujące: a) za 100 kg. cukru surowego I rzutu, Rendement 88°, pochodzącego z pierwszej wytworzonej partji 3750 cent. metr. mk. 2040;

b) za każde dalsze 100 kg. cukru surowego I rzutu, Rend. 88° mk. 1854,—;

c) za kg. cukru surowego II rzutu, Rend. 75° mk. 1450,—.

²²⁾ Rozporządzenie Ministerstwa B. Dz. Pr. z dn. 12. listop. 1920 r. Dz. Urz. Min. B. Dz. Pr. nr. 73 strona 1070.

²³⁾ 1) Dziennik Urzędowy nr. 24. str. 531 i nr. 52 str. 927. Przepisy wykonawcze do rozporządzenia o obrocie cukrem i burakami cukrowymi z dnia 15. 4. 20., wydane dnia 16. 4. 20. (Dziennik Urzędowy nr. 24. strona 533) normują warunki zapłaty i odbioru cukru, opłaty za składowanie i zużycie worków, branie prób, analizy cukru i t. p. Analogiczne zarządzenia odnośnie kampanji 1920/21 znajdują się w przepisach wykonawczych do rozporządzenia z dn. 12. list. 1920, wydanych dnia 25. listopada 1920 (Dz. Urz. nr. 79. str. 1113).

²⁴⁾ Rozporządzenie Min. b. dz. pr. z dn. 11. grudnia 1920 r. Dziennik Urzęd. nr. 79. str. 1146.

Za każdy stopień Rendement niżej lub wyżej podstawowego odlicza się wzgl. dolicza: przy cukrze surowym I rz. mk. 19,—, II rzutu mk. 15,— za 100 kg.

Oplaty za bielenie cukru unormowano w sposób następujący: Za 100 kg. cukru surowego, pochodzącego z kampanji 1918/19, a bielonego w czasie:

od 1. X. do 31. XII. 1919 r. — 31 mk.²⁵⁾

od 1. I. do 1. III. 1920 r. — 50 mk.²⁵⁾

Za 100 kg. cukru surowego, pochodzącego z kampanji 1919/20, a wyprodukowanego do 15. II. 1920 r., 109,— mk.²⁵⁾. Oplatę za bielenie cukru, uskuteczniłą w okresie od 16 lutego do 31 maja 1920 r. ustanowiono²⁶⁾ na 166 mk. od 100 kg. białego cukru. Za bielenie, uskuteczniłone po 31 maja 1920 r. wyznaczono²⁷⁾ za 100 kg. cukru białego, pochodzącego z cukru I rzutu po cenie:

240,— mk.	oplatę w wysokości	172 mk.
340,— „	„ „ „ „	190 „
560,— „	„ „ „ „	228 „

Za bielenie cukru, pochodzącego z kampanji 1920/21²⁸⁾ ustanowiono oplatę 400,— mk. za 100 kg. białego cukru.

Ceny detaliczne unormowano na obszarze Zachodniej Polski następująco: Cena z ½ kg wynosiła²⁹⁾

²⁵⁾ Rozporządzenie Min. b. dz. pr. z dn. 15. kwietnia 1920 r. Dz. Urz. nr. 24. str. 531.

²⁶⁾ Rozporządzenie Min. b. dz. pr. z dn. 26. sierpnia 1920 r. Dz. Urz. nr. 52. str. 927.

²⁷⁾ Rozporządzenie Min. b. dz. pr. z dn. 26. listopada 1920 r. Dz. Urz. nr. 77. str. 1099.

²⁸⁾ Rozporządzenie Min. b. dz. pr. z dn. 11. grudnia 1920 r. Dz. Urz. nr. 79. str. 1146.

²⁹⁾ Tygodnik Urzędowy nr. 37. str. 202. Dziennik Urzęd. Min. b. dz. pr. rok 1920. nr. 4. str. 65., nr. 15. str. 331., nr. 55. str. 957., nr. 59. str. 989., nr. 75. str. 1090.

		cukier biały	cukier żółty
od 1 sierpnia	1919 ³⁰⁾	0,65 mk.	— mk.
„ 1 stycznia	1920	1,45 „	1,20 „
„ 1 kwietnia	„	2,90 „	2,40 „
„ 1 września	„	6,50 „	5,25 „
„ 1 października	„	7,50 „	6,— „
„ 1 grudnia	„	30,— „	25,— „

Przez powyżej określone zarządzenia, w szczególności przez rozporządzenie z dnia 15 kwietnia 1920 r., a na następną kampanję przez analogiczne rozporządzenie z dnia 12 listopada 1920 r., wprowadzono w b. dzielnicy pruskiej faktyczny monopol rządowy obrotu cukrem. Rząd zapewnił sobie w ten sposób znaczne dochody: w preliminarzu budżetowym Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej na rok 1921 preliminowano czysty zysk z eksportu cukru na 2.630.000.000.— marek polskich (w dochodach brutto wpływy ze sprzedaży cukru, wywożonego z b. dzielnicy pruskiej 5.320.000.000.— mkp.; w wydatkach: koszty handlowe i transportowe 270.000.000.— mkp., koszty nabycia cukru 2.420.000.000.— mkp., czyli wydatki ogółem 2.690.000.000.— mkp.).

Dopiero wrzesień 1921 roku przyniósł zasadniczą zmianę dotychczasowej gospodarki cukrowej. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26-go września 1921 r. (Dziennik Ustaw R. P. Nr. 83 str. 1505, poz. 584) zniesiono monopol handlu względnie sekwestr cukru i wprowadzono jednolity podatek spożywczy od cukru na całym obszarze Rzeczypospolitej. Przywrócono więc od początku wojny zawieszony wolny handel cukrem. *Artykuł 1-szy* rozporządzenia ustanawia, że wysokość podatku spożywczego, czyli akcyza od cukru (tak buraczanego jako też trzcinowego) wynosi 20.000.— marek od 100 kg. *Artykuł 2-gi* znosi moc obowiąz-

³⁰⁾ Ceny przeciętne za 50 kg. cukru kryształowego wynosiły w mieście Poznaniu:

	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919
w styczniu	27.00	19.25	19.00	21.50	24.75	25.25	33.24	41.25
w kwietniu	26.00	19.75	19.25	22.50	26.00	25.25	34.44	41.85
w lipcu	23.75	19.50	19.75	25.50	26.00	25.25	34.90	—
w październiku	19.50	19.50	21.00	24.50	25.00	25.00	36.00	—

zującą wszystkich ustaw i rozporządzeń, wydanych w przedmiocie monopolu handlu względnie sekwestru cukru (dla b. dz. prusk. rozporządzenie Ministra b. dz. pr. z 12. XI. 1920 Dz. U. Min. b. dz. prusk. Nr. 73, poz. 500), z tem jednakże ograniczeniem, że przywóz cukru z zagranicy i wywóz zagranicę jest i nadal zakazany. Na wyjątki może zezwolić na obszarze b. dz. prusk. Minister b. dz. prusk. *Artykuł 3-ci* zawiera sankcje karne, przyczym dla b. dzielnicy pruskiej zatrzymuje się przepisy karne, przewidziane w niemieckiej ustawie, dotyczącej podatku od cukru, z dnia 27 maja 1896 r. (Dz. Ustaw Rzeszy Niemieckiej — Reichsgesetzblatt — str. 117) zmienionej ustawą z dnia 6 stycznia 1903 r. (Dz. Ustaw Rzeszy str. 1), podwyższając wszelkie grzywny do wysokości 50-krotnej. *Artykuł 4-ty* porucza wykonanie rozporządzenia, o ile chodzi o b. dzielnicę pruską Ministrowi tej dzielnicy, w porozumieniu z Ministrem Skarbu. *Artykuł 5-ty* ustala, że rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z mocą obowiązującą postanowień artykułów 1 i 2 od dnia 1-go października 1921 r.

Ministrowie Skarbu i B. Dzielnicy Pruskiej wydali dnia 12 października 1921 r. przepisy wykonawcze do powyższego rozporządzenia (Dz. Ust. nr. 85). Przepisy te ustanawiają, że opodatkowaniu podlega wszelki produkt cukrowy, uzyskany z przerobu buraków cukrowych, lub trzciny cukrowej, w stanie rafinowanym, jako też nierafinowanym, z wyjątkiem melasu. Jako melas oznaczono ostatni odciek fabrykacyjny o współczynniku czystości nie powyżej 64, nie nadający się do spożycia ludzkiego. Odnośnie prowadzenia ksiąg i zapisków w cukrowniach ustanowiono, że należy je prowadzić według systemu metrycznego. W końcu przepisy wykonawcze zaznaczają, że rozporządzenie Rady Ministrów z 26 września 1921 w przedmiocie wprowadzenia wolnego handlu cukrem, nie odnosi się do zapasów cukru i produktów cukrowych, pochodzących z kampanji 1920/21 i poprzednich; zapasy te pozostają w dotychczasowem władaniu.

6. Organizacja przemysłu cukrowniczego w Zach. Polsce.

Za czasów niemieckich wszystkie cukrownie, należące obecnie do Polski, były członkami towarzystwa niemieckiego przemysłu cukrowniczego z siedzibą w Berlinie (Verein der deutschen Zuckerindustrie Berlin). Po powstaniu wielkopolskiem i zorganizowaniu się Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu, utworzono z inicjatywy decernatu przemysłu rolnego przy Naczelnej Radzie Ludowej, zrzeszenie osób, zainteresowanych przemysłem cukrowniczym, pod nazwą: „Stowarzyszenie Interesentów Cukrownictwa w Poznaniu”. Stowarzyszenie to stawiało sobie za zadanie „Zrzeszenie interesentów, popierania rozwoju wiedzy technicznej i praktycznej i ochronę oraz rozbudowę interesów cukrownictwa na ziemiach polskich”. (§ 2-gi statutu stowarzyszenia.) Jako środki, które miały przyczynić się do zrealizowania powyższych zadań wymieniono (§ 3-ci statutu), a) pracę naukową i oświatową, odczyty i referaty, organizowanie wycieczek celem zwiedzenia gospodarstw buraczanych, zakładów przemysłowych itp., wydawanie czasopisma zawodowego, założenie biblioteki zawodowej itp.,

b) „zajmowanie na zewnątrz stanowiska chroniącego i wzmacniającego cukrownictwo kraju przez komunikowanie się lub łączenie z innemi pokrewnemi organizacjami, wydawanie opinii w kwestjach zadań cukrownictwa“ itp. § 5-ty statutu mówi, że członkami stowarzyszenia mogą być „osoby obojga płci, które, posiadając odpowiednie wykształcenie ogólne, są ściśle z przemysłem cukrowniczym związane”.

Z powyższej krótkiej charakterystyki stowarzyszenia wynika, że nie było ono właściwą organizacją przemysłu cukrowniczego, lecz miało obejmować szerokie koła osób, zainteresowanych pomyślnym rozwojem tej gałęzi przemysłu, więc oprócz osób, bezpośrednio pracujących w przemyśle cukrowniczym, kupców, wytwórców rolnych, przedsiębiorców przemysłu przetwarzającego cukier itp.

Dla załatwienia wyłącznie spraw gospodarczych, zmierzających do uruchomienia cukrowni, z ramienia stowarzyszenia wyłoniło się t. zw. „Biuro Aprowizacji dla Przemysłu

Cukrowniczego". Chodziło w pierwszym rzędzie o zakup za granicą części, potrzebnych do remontu cukrowni, oraz o zakup węgla. Do zarządu Biura powołano pp. Wacława Thiela, Kuczyńskiego i Edw. Mazurkiewicza, do pomocy stanęło 4 dyrektorów cukrowni. Biuro rozpoczęło swą działalność w ten sposób, że nawiązało bezpośrednio układy z rządem niemieckim w Berlinie, celem uzyskania pozwolenia na wywóz do Polski niezbędnych dla uruchomienia cukrowni artykułów, ofiarując w zamian sprzedaż pewnych ilości cukru z Zachodniej Polski do Niemiec. Równocześnie Biuro skomunikowało się z odnośnymi władzami polskimi (Gł. Urzędem Żywnościowym w Poznaniu) celem uzyskania zatwierdzenia zamierzonych transakcyj. Po długich zabiegach przyszła umowa na powyższych zasadach do skutku. Drugą kwestją dla uruchomienia cukrowni niezmiernie ważną, była sprawa dostawy węgla. Ponieważ dostawa była minimalna, dla cukrowni zupełnie nie wystarczająca, „Biuro Apropowizacji” postarało się o dostawę znaczniejszych ilości ropy, tak że cukrownie mogły, chociaż z wielkim opóźnieniem, spowodowanym przygotowaniem technicznym (przebudowaniem paleńsk) rozpocząć kampanję.

W toku powyższych prac i zabiegów, które wymagały stałego kontaktu i pertraktowania z decydującymi organami rządowymi, w szczególności z poszczególnymi Ministerstwami, ujawniła się jedna trudność zasadnicza. „Biuro Apropowizacji dla Przemysłu Cukrowniczego” wyłoniło się ze stowarzyszenia interesentów cukrownictwa, opartego jakiegś powyżej wskazali, na szerokich kołach osób zainteresowanych cukrownictwem, a nie wyłącznie na przemysle cukrowniczym. Władze centralne nie chciały i nie mogły wobec tego uznać Biura, jako reprezentanta przemysłu cukrowniczego Zachodniej Polski. Moment ten wpływał oczywiście bardzo ujemnie na wszelkie pertraktacje z rządem, szczególnie jeżeli chodziło o pomoc lub ulgi wyłącznie dla przemysłu cukrowniczego. Wobec tych trudności powzięto zamiar, by stworzyć zrzeszenie wszystkich cukrowni Zachodniej Polski, któreby reprezentowały wyłącznie interesy naszego przemysłu cukrowniczego. Powołano komisję, która się zajęła zorganizowaniem

odpowiedniego zrzeszenia. W styczniu 1920 r. założenie projektowanego zrzeszenia cukrowni przyszło do skutku, pod nazwą „Związek Przemysłu Cukrowniczego B. Dzielnicy Pruskiej Rzeczypospolitej Polskiej T. z.“; siedzibą związku został Poznań. O celach i zadaniach Związku informuje § 2 ustawy związkowej, który brzmi następująco:

„Celem Związku jest wspólna, jemu wyłącznie przysługująca obrona i załatwienie wszelkich wspólnych spraw i zagadnień zawodowych i gospodarczych, przemysłu cukrowniczego; w szczególności jest zadaniem Związku zastępowanie i reprezentowanie przemysłu cukrowniczego wobec władz, z wykluczeniem wszelkiego rodzaju odosobnionych dążeń lub poczynañ pojedynczych fabryk, należących do Związku“.

Do Związku należą *wszystkie* cukrownie Zachodniej Polski. Organami Związku są:

a) Walne zebranie, b) Wydział i jego prezydent, c) Dyrektorjum. Wydział, składający się z conajmniej 7, a conajwyżej 10 członków, czuwa nad prowadzeniem wszelkich interesy Związku załatwia Dyrektorjum, składające się conajmniej ustawy związk.) Prezydent Związku zwołuje i przewodniczy na wszystkich zebraniach oraz reprezentuje Związek na zewnątrz, szczególnie wobec wszelkich władz. — Sprawy i interesy Związku załatwia Dyrektorjum, składające się conajmniej z dwóch osób, które wspólnie z Prezydentem Wydziału tworzą zarząd Związku. Podpisuje prawomocnie za Związek dwóch członków zarządu (§ 14 ustawy związk.).

Związek utrzymuje stałe biura w Poznaniu (obecnie ul. Skarbowa 16).

Pierwszym prezydentem Związku był p. inżynier Skrzydlewski, zastępcą p. Dr. Alfred Chłapowski; członkami zarządu pp. Wacław Thiel i Maksymiljan Kuczyński. — Obecny skład Zarządu i Wydziału przedstawia się następująco:

Prezydent Związku: Dr. Alfred Chłapowski.

Zastępca prezydenta: Józef Żychliński.

Członkowie Wydziału: Edward Grabski, Walter Grundmann, Dr. Hermann Jacobson, Dr. Wilh. Henatsch, Gustaw Holland, Dr. Levy, Maksymiljan Nord i Tadeusz Parczewski.

Dyrektorzy Zarządu: Wacław Thiel i Dr. Tadeusz Drzażdżyński.

Na walnem zebraniu, odbytem w październiku 1921 r., zmieniono dotychczasową nazwę na „Związek Zachodnio-Polskiego Przemysłu Cukrowniczego T. z.“.

Związek rozwinął dotychczas energiczną działalność. Z jednej strony starał się o zaopatrzenie cukrowni w wszelkie potrzebne materiały, jako maszyny, części rezerwowe, węgle, nasiona buraczane, sztuczne nawozy itp. oraz pośredniczył w sprzedaży cukru zagranicę, z drugiej strony stale zastępował interesy przemysłu cukrowniczego wobec rządu. Starał się u rządu nie tylko o doraźną pomoc dla cukrowni w formie kredytów, kredytów węglowych, zwrotu pewnej części dewiz, uzyskanych z eksportu cukru itp., lecz informował stale rząd o stanie i potrzebach cukrownictwa oraz wskazywał środki, nadające się do podniesienia przemysłu cukrowniczego. Energetyczną akcją prowadził Związek także w kierunku wpłynięcia na ustawodawstwo, o ile dotyczyło pośrednio lub bezpośrednio cukrownictwa. Tutaj w pierwszym rządzie chodziło o spowodowanie organów rządowych do zniesienia wszelkich ograniczeń, jakimi dotychczas krępowano przemysł cukrowniczy, czyli o wprowadzenie wolnego handlu cukrem i wszelkimi produktami ubocznymi. Jak już wyżej wskazano, dążenie to zostało urzeczywistnione rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 września 1921 r., którem zniesiono dotychczasowy rządowy monopol handlu względnie sekwestr cukru. — Drugim ważnym momentem dla rozwoju naszego cukrownictwa była kwestja unormowania podatku od cukru. W tej sprawie Związek zajął stanowcze stanowisko przeciwne wprowadzeniu jakiegokolwiek akcyzy stopniowanej (projektowanego równej akcyzy dla wszystkich cukrowni, na całym obszarze Rzeczypospolitej. Podane powyżej rozporządzenie z dnia 26 września 1921 r. zarządza też w myśl życzeń naszego przemysłu, pobieranie jednolitego podatku spożywczego od cukru na całym obszarze Rzeczypospolitej. Poza tym należy nadmienić, że Związek stale przedkłada rządowi i motywuje swe dezyderaty, dotyczące opłat celnych, opłat prze-

wozowych, przepisów dowozowych i wywozowych itp., celem spowodowania organów rządowych do wydania zarządzeń, któreby były zgodne z podstawowymi postulatami naszego przemysłu.

Mówiąc o organizacji przemysłu cukrowniczego w Zachodniej Polsce, należy nadmienić, że istnieje dotychczas, powstałe już za czasów przedwojennych, stowarzyszenie dyrektorów cukrowni pod nazwą „Stowarzyszenie Dyrygentów“ (Dirigentenverein). Siedzibą stowarzyszenia jest Toruń.

Pozatym powstała z początkiem 1921 r. w Poznaniu organizacja polska pod nazwą „Koło Cukrowników“, które stawiało sobie następujące zadanie (§ 1 statutu Koła):

1. Pośredniczenie przy obsadzaniu nowych placówek cukrowniczych przez pierwszorzędne siły polskie.
2. Praca nad rozwojem przemysłu cukrowniczego.
3. Śledzenie postępu techniki cukrowniczej i wytwórczości pokrewnych gałęzi w kraju i za granicą — oraz wiedzy fachowej w tymże zakresie.
4. Zainteresowanie akcją tą osób związanych z przemysłem cukrowniczym.
5. Popularyzowanie tych zadań przez ogólne zebranie Koła, referaty, artykuły w pismach itp.

Podług § 2 statutu Koła „członkami mogą być osoby, pracujące teoretycznie lub praktycznie w zawodzie cukrowniczym i pokrewnych gałęziach, z wyższem wykształceniem lub też osoby, zajmujące odpowiadające temu wykształceniu stanowiska społeczne“.

7. Uwagi ogólne. — Widoki na przyszłość.

W krótkim zarysie przedstawiliśmy powyżej obecny stan przemysłu cukrowniczego Zachodniej Polski pod względem wysokości produkcji, warunków produkcji oraz organizacji. Dla umożliwienia dokładnego zorientowania się, załączamy kilka tablic, które w liczbach ścisłych wszechstronnie informują o wytwórczości naszych cukrowni, tak obecnie jako i w latach ubiegłych. Są to tablice następujące:

Tablica I. Spis cukrowni b. dzielnicy pruskiej. W tablicy tej wyszczególnia się dla każdej cukrowni: dokładny adres, firmę, ustrój prawny, rok wybudowania i przebudowania, maksymalny przerób buraków cukrowych w 24 godzinach, pozatym, celem zobrazowania wytwórczości cukrowni w ostatnich latach przedwojennych, średnie cyfry za okres 1910/11 do 1913/14 odnośnie obszaru plantowanych buraków, przerobu buraków i wytwórczości cukru.

Tablica II. Obszar plantowanych buraków, począwszy od roku 1910-go.

Tablica III. Przerób buraków cukrowych w poszczególnych cukrowniach, począwszy od roku 1910-go.

Tablica IV. Zestawienie produkcji cukru w poszczególnych cukrowniach w tym samym okresie czasu, więc od roku 1910-go. Dla objaśnienia należy zaznaczyć, że ilość wytworzonego cukru podano w wartości cukru surowego I-go rzutu; więc wszelkie ilości cukru białego oraz cukru surowego II-go rzutu, wyprodukowane przez cukrownie, przeliczono na I-szy produkt, przyjmując dla cukru białego średnio 117,64%, dla cukru surowego II-go rzutu 85% wartości cukru surowego I-go rzutu.

Tablica V. Produkcja wartościowych produktów ubocznych, jako melasu, wytlóków i wytlóków Steffena, oraz buraków suszonych, począwszy od roku 1910-go, z wyszczególnieniem cukrowni.

Tablica VI. Szczegółowe zestawienie wytwórczości poszczególnych cukrowni w kampanji 1920/21, z podaniem produkcji cukru surowego I-go i II-go rzutu, cukru białego, melasu, suszonych buraków i wytlóków. Pozatem podaje się dla każdej cukrowni obszar plantowanych buraków oraz ilości przerobionych buraków.

Tablica VII. Podaje się liczbę robotników, zatrudnionych w poszczególnych cukrowniach, i to za okres roczny: od października 1920 r. do września 1921.

Tablica VIII. Wysokość płac robotniczych w poszczególnych cukrowniach, w czasie od października 1920 roku do września 1921 r., z wyszczególnieniem płac: a) dla robotników niekwalifikowanych, b) kwalifikowanych i c) rzemieślników.

Z wywodów naszych wynika, że wytwórczość przemysłu cukrowniczego w kampanji ostatniej zwiększyła się znacznie w stosunku do roku poprzedniego, pierwszego (przynajmniej dla cukrowni wielkopolskich) pod administracją polską. Jeżeli chodzi o widoki na wytwórczość obecnej kampanji (1921/22) należy zanotować trzy momenty:

1) Obszar plantowanych w bieżącym roku buraków zwiększył się w stosunku do roku 1920 o przeszło 8.000 ha, co stanowi zwiększenie się obszaru o ca. 20%. Temsamem obszar w roku bieżącym równał się w przybliżeniu obszarowi z roku 1915-go i 1918-go.

2) Jak korzystnym objawem było powiększenie plantacy buraczanych, tak niekorzystnie przedstawiają się w roku bieżącym plony buraków. Nadzwyczajne upały i susza, zupełny brak opadów spowodowały, że wydajność buraków z morgi była bardzo niska.

3) Korzystniej aniżeli w roku ubiegłym przedstawia się na ogół wydajność cukru z buraka, tak że przynajmniej częściowo powetują się straty, spowodowane nadzwyczajnym nieurodzajem buraków.

Zestawiając powyższe momenty dochodzimy do wniosku, że produkcja cukru w bieżącej kampanji w najkorzystniejszym wypadku dojdzie do wysokości zeszłorocznej; prawdopodobnie jednakże będzie nieco niższą.

Jeżeli chodzi o przyszłość rozwoju naszego przemysłu cukrowniczego, to z zadowoleniem stwierdzić można, że znajduje się na drodze wybrnięcia z niezliczonych trudności, spowodowanych anormalnymi warunkami, wytworzonymi przez wojnę. Daleko jednakże jeszcze do osiągnięcia wysokości

produkcji przedwojennej. Cukrownie nasze mogą przerobić znacznie większą ilość buraków, ođ ilości, jakimi obecnie dysponują. Chodzi więc o to, by znacznie powiększyć plan-tacje buraczane, co nietylko byłoby pożądanem w interesie naszego przemysłu cukrowniczego, lecz nie mniej w interesie intensywności naszej gospodarki rolnej.

Poznań, w listopadzie 1921 r.

Tłumaczenie — Uebersetzung.

Publikationen des „Związek Zachodnio-Polskiego Przemysłu
Cukrowniczego T. Z.“ Poznań.

HEFT 1.

1.

Die Zuckerindustrie in Westpolen nach dem Stande im Jahre 1920-21.

2.

Zusammenstellung der Produktion an Zucker sowie Nebenprodukten in der Kampagne 1921-22.

1922.

Druck von Dziennik Poznański, Poznań, Pocztowa 9.

1.

Die Zuckerindustrie in Westpolen

nach dem Stande im Jahre 1920/21.

1. Der Zuckerrübenanbau.

Die Gesamtfläche der Zuckerrüben betrug in der Republik Polen im Jahre 1920 — 70 901 ha¹⁾, die sich auf die einzelnen Landesteile folgendermassen verteilten:

Westpolen²⁾ 44.185 ha, Kongresspolen 25.704 ha, Galizien 1012 ha. Demnach entfielen auf Westpolen fast $\frac{2}{3}$ der gesamten Anbaufläche Polens. Das Verhältnis der mit Zuckerrüben bebauten Fläche zur Gesamtfläche Westpolens sowie zur Anbaufläche anderer Landwirtschaftsprodukte war folgendes³⁾:

	Fläche in ha			Verhältnis der angebauten Produkte zur Gesamtfläche		
	Woj. Poznań	Woj. Pomorze	Westpolen Zusammen	Woj. Poznań	Woj. Pomorze	Westpolen Zusammen
Gesamtfläche .	2.657.849	1.633.125	4.290 974	100 %	100 %	100 %
Landwirtschaftl. benutzte Fläche ⁴⁾	1.834.209	981.398	2.815.607	69,10	60,09	65,62
Weizen	44.942	17.926	62.868	1,69	1,10	1,47
Roggen	559.777	265.227	825.004	21,06	16,24	19,23
Gerste	104 301	42 307	146.607	3,92	2,59	3,42
Hafer	129.187	62.756	191.943	4,86	3,84	4,47
Kartoffeln . . .	260.414	114.008	374.422	9,80	6,98	8,73
Zuckerrüben . .	36.066	8.119	44.185	1,35	0,51	1,03

¹⁾ Miesięcznik statystyczny, Jahrgang 1921, Band III. Heft 2—3, Seite 58. Warszawa 1921. Verlag des Gl. Urząd Statystyczny.

²⁾ Unter Westpolen sind die Wojewodschaften (Provinzen) Poznań und Pomorze zu verstehen, d. h. die ehemals preussischen Gebietsteile Polens.

³⁾ Nach der amtlichen Statistik der statist. Abteilung des Verpfle-gungsdepartaments des Ministeriums für das preuss. Teilgebiet.

⁴⁾ Einschliesslich Wiesen und Weiden.

Obige Zahlen ergeben, dass der Zuckerrübenanbau im Jahre 1920 1,03% der Gesamtfläche Westpolens einnahm, gegen nur 0,2% in Kongresspolen⁵⁾ und 0,02% in Galizien. Ein Vergleich mit früheren Jahren ergibt, dass dieser Prozentsatz in Westpolen augenblicklich bedeutend zurückgegangen ist. Die analogen Ziffern für die letzten 10 Jahre geben folgendes Bild:

Jahr		Zuckerrüben- anbaufläche	Verhältnis zur Gesamt- fläche Westpolens
1910/11	—	73 594 ha	1,72
„ 1911/12	—	79 704 ha	1,86
„ 1912/13	—	86 711 ha	2,02
„ 1913/14	—	88 279 ha	2,06
„ 1914/15	—	89 405 ha	2,08
„ 1915/16	—	52 090 ha	1,21
„ 1916/17	—	61 131 ha	1,42
„ 1917/18	—	56 046 ha	1,31
„ 1918/19	—	51 992 ha	1,21
„ 1919/20	—	47 370 ha	1,10

Die Zusammenstellung der Anbauflächen der 4 letzten Vorkriegsjahre, also der Jahre 1910/11—1913/14 ergibt einen Jahresdurchschnitt der Zuckerrübenanbaufläche von 82.000 ha. Im Jahre 1914/15 erreicht der Zuckerrübenanbau mit 89 405 ha seine grösste Ausdehnung. Schon im nächsten Jahre lässt sich jedoch ein rapider Rückgang⁶⁾ im Zuckerrübenanbau fest-

⁵⁾ Bei Zugrundelegung einer Gesamtfläche von 12.847.300 ha in Kongresspolen und 7.908.000 ha in Galizien (Rocznik Statystyki Rzeczypospolitej Polskiej. Band I, S. 32. bzw. Miesięcznik Statystyczny, Band II., Heft 1—2).

⁶⁾ Ein analoger Rückgang des Zuckerrübenanbaues lässt sich in Preussen und im Deutschen Reich feststellen. Es wurden angebaut:

in den Jahren	in Preussen	im deutschen Reich
1908/09	349 748 ha	436 185 ha
1910/11	—	477 909 ha
1913/14	431 759 ha	532 843 ha
1914/15	459 479 ha	569 082 ha
1915/16	295 430 ha	370 487 ha
1916/17	324 428 ha	406 068 ha
1917/18	—	384 571 ha
1918/19	—	370 975 ha

stellen und zwar im Verhältnis zum Vorjahr um 40% und im Verhältnis zum Jahresdurchschnitt der Vorkriegsjahre um 37%.

In den nächsten Jahren ist der Rübenanbau etwas höher als im Jahre 1915, geht dann aber wieder zurück und zwar so weit, dass er im Jahre 1919/20 nur 58% und im Jahre 1920/21 nur noch 54% der Durchschnittsanbaufläche der Vorkriegsjahre beträgt. Die Gründe hierfür sind bekannt; sie liegen im Mangel an Zugvieh und Arbeitskräften, sowie vor allem im Mangel an künstlichen Düngermitteln. Zur bedeutenden Verringerung der Anbaufläche schon im Jahre 1915 trug auch die Stellungnahme der deutschen Regierung in der Zuckerrübenfrage bei, insofern, als sie Einschränkung des Rübenbaues zu Gunsten vor allem des Brotgetreides begünstigte. Uebrigens stellte sich der verhältnismässig einfachere Getreideanbau, der weniger Ausgaben und Arbeit, als der Zuckerrübenbau erfordert, in Anbetracht der durch die Kriegsverhältnisse allmählich steigenden Getreidepreise für den Landwirt günstiger⁷⁾.

Ausser der Anbaufläche hat sich auch der Ernteertrag der Zuckerrüben während des Krieges ständig vermindert.

Nach der amtlichen deutschen Statistik⁸⁾ waren die Erträge von einem ha folgende:

Jahr		Woj. Poznań ⁹⁾	Woj. Pomorze
1914	—	288,0 dz	291,0 dz
1915	—	264,4 „	239,1 „
1916	—	243,2 „	175,5 „

(Stat. Handbuch 1912-1913. „Beiträge zur Kriegswirtschaft“ Heft 12/13. „Der Zucker im Kriege“ 1917. — „Rathkes Adressbuch d. Zuckerind.“ 1920/21.)

⁷⁾ Verfügung des Ministeriums für Landwirtschaft vom 4. Dezember 1914. — Durch Verordnung des Bundesrats vom 4. III. 15. wurde die Pflicht zum vollen, sich aus den zwischen Zuckerfabriken und Landwirten bestehenden Pflichtrüben — Anbauverträgen ergebenden Rübenbau um ein Viertel herabgesetzt.

⁸⁾ Vierteljahrshefte zur Statistik des deutschen Reiches, Jahrgänge XXIV bis XXVIII.

⁹⁾ Im Bereich der früheren Provinzen Posen und Westpreussen.

1917	—	235,3 „	185,6 „
1918	—	221,6 „	177,5 „
1919	—	223,0 ¹⁰⁾	186,8 „

Im Jahre 1920 betrugen die Erträge der Zuckerrüben (nach der amtlichen Schätzung der Statistischen Abteilung, des Verpflegungsdepartement im Ministerium für das ehemalige preussische Teilgebiet) in der Wojewodschaft Poznań 206.34 Dz, in der Wojew. Pomorze 170.84 Dz vom ha. Auf dem Gebiet der ganzen Republik Polen stellte sich die Rübenproduktion folgendermassen:¹¹⁾

	Anbaufläche	Durchschn. Hektarertrag	Gesamtertrag
Kongresspolen	25 704 ha	195,2 dz	5 016 534 dz
Galizien	1 012 „	142,3 „	144 022 „
Westpolen	44 185 „	196,6 „	8 687 639 „
Republik Polen zusammen	70 901 ha	195,3 dz	13 848 195 dz

63% der gesamten Zuckerrübenproduktion entfielen demnach auf Westpolen. Trotz der verhältnismässig günstigen Witterungsverhältnisse¹²⁾ des Jahres 1920 war der Hektarertrag

¹⁰⁾ Nach der Ernteschätzung im Jahre 1919 durch die statistische Abteilung des Gl. Urząd Żywnościowy in Poznań. Die Schätzung betrifft nur die Gebiete innerhalb der s. g. Demarkationslinie.

¹¹⁾ Miesięcznik Statystyczny. — Jahrgang 1921, Band III. Heft 2—3. S. 58.

¹²⁾ Bis zum 20. Mai war die Zuckerrübenaussaat beendet. Die Entwicklung der Saaten im Juni und Juli war nicht besonders günstig, zunächst wegen zu starker Niederschläge, denen grössere Dürre folgte. In den nachfolgenden Perioden besserte sich jedoch der Stand der Zuckerrüben bei günstigen Witterungsverhältnissen bedeutend. Die Ernte wurde durch die langdauernde Dürre erschwert. Die Landwirtschaftlichen Berichterstatte beurteilten in den einzelnen Monaten in ihren Berichten den Stand der Zuckerrüben folgendermassen:

	Mai	Juni	Juli	August
a) Wojewod. Poznań	3.3	3.1	3.1	3.07
b) „ Pomorze	3.2	2.9	2.3	3.2

(Zur Beurteilung dienten die Noten: 5 sehr gut, 4 gut, 3 mittel, 2 schlecht, 1 sehr schlecht.) Nach dem Bericht der statistischen Abteilung des Verpflegungsdep. im Min. für das ehem. pr. Teilgebiet.

der Zuckerrüben geringer, als der der letzten Kriegsjahre, und ganz bedeutend niedriger (um ca. 100 Dz = 35%), als der Ertrag im Jahre 1914. Der Grund hierfür liegt in dem gänzlichen Mangel an künstlichen Düngemitteln.

2. Die Zuckerproduktion.

In Westpolen befinden sich 25tätige Zuckerfabriken, von denen jedoch eine (Niezychowo), die 1915 abbrannte, nur noch Zuckerrüben trocknet, so dass Westpolen nur 24 Zucker herstellende Fabriken besitzt. Die Zuckerfabrik in Kowalewo, die seit 1916/17 die Zuckererzeugung einstellte, befindet sich in Liquidation.

Die Leistungsfähigkeit der einzelnen Zuckerfabriken lässt sich aus folgenden Zahlen ersehen. Die Maximalrübenverarbeitung innerhalb 24 Stunden beträgt:

a) Über 20 000 Dz.	b) Über 15 000 Dz.
Chelmża (30 000)	Małwy (17 500)
Opalenica (24 000)	Janikowo (16 500)
Kruszwica (20 000)	Kościan (15 500)
	Gostyń (15 000)
	Witaszyce (15 000)
	Września (15 000)
c) Über 10 000 Dz.	d) Unter 10 000 Dz.
Środa (13 000)	Żnin (9 649)
Tuczno (13 000)	Świecie (8 500)
Wierzchosławice (12 500)	Pakość (6 800)
Nakło (12 000)	Mełno (6 500)
Zduny (12 000)	Unisław (5 500)
Gniezno (10 250)	
Miejska Górka (10 000)	
Szamotuły (10 000)	
Pelplin (10 000)	
Tczew (10 000)	

Die Zusammenstellung ergibt, dass die grösste Zuckerfabrik in Westpolen die Fabrik in Chelmża ist, mit einer Maximalleistung von 30.000 Dz innerhalb 24 Stunden; dabei

sei erwähnt, dass Chelmża bislang auch die grösste Zuckerfabrik auf dem Kontinent ist.

Bezüglich der für die einzelnen Fabriken angebauten Zuckerrübenflächen ist zunächst zu bemerken, dass vor dem Kriege bei einer Durchschnittsanbaufläche (der letzten Vorkriegsjahre: von 1910/11—1913/14) von 82.072 ha, auf jede Zuckerfabrik ein Durchschnitt von 3.283 ha entfiel. Aus der genauen Aufstellung der Anbauflächen der einzelnen Fabriken ersieht man, dass die tatsächlichen Anbauflächen von 10 Fabriken obigen Durchschnitt überstiegen, die der übrigen Fabriken dagegen geringer waren. Die durchschnittliche Zuckerrübenanbaufläche im angegebenen Vorkriegszeitraum betrug:

bei 4	Zuckerfabriken	über 4000	ha
" 8	"	" 3000	"
" 10	"	" 2000	"
" 3	"	unter 2000	"

Die einzelnen Fabriken gruppieren sich, nach den Anbauflächen geordnet, folgendermassen:

Es haben angebaut: (Durchschnittlich in den Jahren 1910/11 bis 1913/14)

a) *Über 4000 ha*

1. Chelmża	7876	ha
2. Opalenica	6339	"
3. Kruszwica	5473	"
4. Mątwy	4562	"

b) *Über 3000 ha*

1. Września	3787	ha
2. Janikowo	3709	"
3. Gniezno	3510	"
4. Pakość	3456	"
5. Żnin	3337	"
6. Witaszyce	3287	"
7. Gostyń	3258	"
8. Środa	3073	"

c) *Über 2000 ha*

1. Miejska Górka	2891	ha
2. Kościan	2881	"
3. Tuczno	2636	"
4. Szamotuły	2621	"
5. Wierzchosławice	2589	"
6. Unisław	2513	"
7. Pelplin	2471	"
8. Nakło	2381	"
9. Zduny	2347	"
10. Świecie	2068	"

d) *Unter 2000 ha*

1. Melno	1920	ha
2. Niezychowo	1548	"
3. Tczew	1496	"

Indem wir nach Angabe der Rübenbauflächen zur Darstellung der Höhe der Zuckererzeugung der einzelnen Fabriken übergehen, geben wir nachfolgend zunächst eine summarische Uebersichtstabelle über Höhe der Rübenverarbeitung sowie der Zuckererzeugung in Westpolen für den Zeitraum der letzten 11 Jahre:

Jahr	Zucker- rüben- anbau- fläche in ha	Die Zucker- verarbeitung betrug Dz.	Zucker- erzeugung (im Rohwert) Dz.	Dennach aus den verarbeiteten Rü- ben Zucker ge- wonnen Dz.	Von 1 ha An- baufläche wurden Rüben verarbeitet Dz.	Von 1 ha wurde Rohzucker gewonnen Dz.
1910/11	73 594	24 081 939	3 881 069	16,12	327,23	52,74
1911/12	79 704	15 309 709	2 635 662	17,22	192,08	33,06
1912/13	86 711	25 456 376	4 031 913	15,84	293,58	46,50
1913/14	88 279	29 227 788	4 376 668	14,97	331,08	49,58
1914/15	89 406	21 936 344	3 406 926	15,53	245,35	38,11
1915/16	52 090	12 412 951	1 875 779	15,11	238,30	36,01
1916/17	61 131	13 259 897	2 077 964	15,67	216,91	33,99
1917/18	56 046	11 642 581	1 842 831	15,83	207,73	32,88
1918/19	51 992	10 611 048	1 647 545	15,53	203,09	31,69
1919/20	47 370	5 638 037	562 129	10,15	119,00	12,08
1920/21	43 774	6 737 437	1 209 096	17,95	154,15	27,62

Aus obiger Tabelle ersehen wir, dass die Zuckerfabriken Westpolens in den Vorkriegsjahren 1910/11—1913/14 durchschnittlich 23.518.953 Dz Zuckerrüben verarbeitet haben. Die höchste Rübenverarbeitung weist das Jahr 1913/14 auf: mit fast 30.000.000 Dz. Das Jahr 1915/16 bringt jedoch einen rapiden und bedeutenden Rückgang; die Rübenverarbeitung beträgt in diesem Jahr nur ein Geringes über 50% der durchschnittlichen Vorkriegsverarbeitung. Das folgende Jahr weist nur eine geringe Erhöhung der Verarbeitungsziffern im Verhältnis zum Vorjahr auf, doch die nachfolgenden Jahre bringen einen weiteren stufenweisen Rückgang, analog zur Verminderung der Anbauflächen und der Hektarerträge der Rüben. Ein ganz anormales Bild zeigt das Jahr 1919/20 mit einem

Rückgang der verarbeiteten Rüben im Verhältnis zum Vorjahr um fast 50%, so dass in diesem Jahre die verarbeitete Rübenmenge nur noch etwa 22% der durchschnittlichen Vorkriegsziffer beträgt, trotzdem die Zuckerrübenanbaufläche nur um ein Weniges von dem Vorjahre abweicht. Der Grund hierfür ist in der äusserst schwierigen Lage zu suchen, in der sich die Zuckerindustrie Westpolens im Jahre 1919 befand. Ausser dem empfindlichen Mangel an Remontageartikeln für die Fabriken, wirkte auf den Betrieb der Fabriken besonders lähmend der ausserordentliche Mangel an Kohlen. Die Mehrzahl der Zuckerfabriken hat sich zwar mit Rohöl eingedeckt, dessen Verwendung jedoch vorerst entsprechende Umbauten der Heizvorrichtungen erforderte. Die Kampagne konnte deshalb erst sehr spät begonnen werden, so dass der Zuckergehalt der Rüben infolge Frostes und Faulens ein ganz minimaler war. Die Kampagne von 1920/21 zeigt, trotz geringerer Anbaufläche, eine um fast 1.000.000 Dz grössere Verarbeitung als im Vorjahre.

Ein analoges Bild zeigen naturgemäss die Ziffern der Zuckererzeugung, deren Durchschnitt sich vor dem Kriege (von 1910/11—1913/14) auf 3.731.328 Dz stellte. Beim Betrachten der Produktion der nachfolgenden Jahre fällt besonders ins Auge der ausserordentliche Tiefstand der Zuckererzeugung in der Kampagne 1919/20 mit nur 572.129 Dz, was ca. 15% der Vorkriegsproduktion bedeutet; wenn wir jedoch die Ziffern der verarbeiteten Rüben denen der Zuckerproduktion gegenüberstellen, ersehen wir, dass in diesem Jahr nicht nur der Prozentsatz am gewonnenen Zucker ausserordentlich gering war, worauf schon oben hingewiesen wurde, sondern dass auch, infolge verspäteten Kampagnebeginns, ein grosser Teil der Rüben verfaulte. Der Verlauf der Kampagne des folgenden Jahres (1920/21) war schon bedeutend günstiger, sowohl hinsichtlich der Höhe der Zuckerproduktion, wie auch des Prozentsatzes des aus den verarbeiteten Rüben gewonnenen Zuckers. Eine nähere Schilderung des Verlaufes der Kampagne 1920/21 geben wir im Abschnitt 4.

Als notwendige Ergänzung der zahlenmässigen Schilderung der Zuckererzeugung Westpolens bringen wir noch einige

vergleichende Ziffern bezüglich der Rübenverarbeitung und der Zuckerproduktion in ganz Polen.

Vor dem Kriege befanden sich auf dem jetzt zu Polen gehörenden Gebiet 88 Zuckerfabriken und zwar:¹³⁾

- a) in Kongresspolen 54 Zuckerfabriken
- b) in den Ostgebieten 5 „
- c) in Galizien 2 „
- d) in Schlesien (Teschen) . . . 1 „
- e) in Westpolen 26 „

Der Durchschnitt der Zuckererzeugung in den letzten 3 Vorkriegsjahren betrug im Weisszuckerwert:

- a) in Kongresspolen 2 341 226 Dz
- b) in den Ostgebieten 210 367 „
- c) in Galizien 134 945 „
- d) in Westpolen 3 129 655 „¹⁴⁾

Polen zusammen 5 816 193 Dz.

Die Zahlen ergeben, dass von der Gesamtproduktion Polens vor dem Kriege 54% auf Westpolen entfielen, trotzdem dieses nur 26 Zuckerfabriken d. h. kaum 30% der Gesamtzahl besass. Aus der Gegenüberstellung der Zahl der Fabriken und der Zuckererzeugung errechnet sich ein auf jede Fabrik entfallender Durchschnitt von erzeugtem Zucker: in Westpolen 120.371 Dz gegen 44.042 Dz. in dem übrigen Polen.

In der Kampagne 1920/21 hatte die Zuckerproduktion Polens folgendes Bild:

	Zahl der tätig. Zucker- fabriken	Rübenanbau- fläche in ha	Rohzucker- produktion in Dz.
Westpolen	25	43 773	1 209 096
Andere Gebiete Polens . .	40	29 300	571 000 ¹⁵⁾
Polen zusammen	65	73 073	1 780 096

¹³⁾ Nach der „Gazeta Cukrownicza“, Band 53, No. 1191/94 Mai 1921. Seite 198/199.

¹⁴⁾ Durchschnittsziffer der Jahre 1911/12 — 1913/14, auf Weisszuckerwert verrechnet.

¹⁵⁾ Annäherend.

Die aus einem Hektar angebaute Rüben erzielte Rohzuckermenge betrug in Westpolen 27,62 Dz, in den anderen Gebietsteilen Polens 21,7 Dz; der Durchschnitt für ganz Polen betrug 25,40 Dz.

Auf eine Zuckerfabrik entfielen durchschnittlich

in Westpolen 1751 ha angeb. Zuckerrüben u. 48 364 Dz. Rohzucker
in den anderen

Gebietsteil. Pol. 658 „ „ „ „ 14 275 „ „

in ganz Polen 1078 ha angeb. Zuckerrüben u. 27 386 Dz. Rohzucker

3. Inlandsverbrauch und Export des Zuckers im Jahre 1920/21

In der Zeit vom Oktober 1920 bis Oktober 1921 wurden zur Deckung des Zuckerbedarfs Westpolens folgende Mengen Zucker verausgabt:¹⁶⁾

a) für die Bevölkerung weissen Mundzucker 224 910 Dz.

b) Industrie und Gewerbe Zucker weiss 52 000 „

„ „ „ Rohzucker 45 100 „

Die Verrechnung des Weisszuckers in Rohzucker ergibt einen Gesamtverbrauch von 370.857 Dz Rohzucker Erstprodukt. Bei Zugrundelegung einer Bevölkerungszahl Westpolens von rund 3.000.000 Einwohnern, entfallen 12,36 kg Rohzucker auf den Kopf der Bevölkerung.

Den anderen Gebietsteilen Polens (einschliesslich Heer) wurden in derselben Zeit folgende Mengen Zucker aus Westpolen zugeführt:

15.344 Dz Weisszucker und

233.738 Dz Rohzucker Erstprodukt, was bei Umrechnung des Weisszuckers auf Rohzucker eine Gesamtmenge von 251.789 Dz Rohzucker Erstprodukt ergibt.

¹⁶⁾ Nach Angaben des „Urząd Cukru“ für das eh. preussische Teilgebiet in Poznań.

Der Export des Zuckers sowie der Nebenprodukte nach dem Ausland stellt sich folgendermassen dar:

	Rohzucker Erstprodukt	Rohzucker Nachprodukt	Weiss- zucker
1. an Danziger Raffinerien	25000 Dz.		
2. „ Magdeburger „	25000 „		
3. nach Danzig auf Lager	50000 „		
4. „ Magdeburg	10000 „		
5. „ London	142953 „		
6. „ Oberschlesien	1100 „		9196 Dz.
7. „ Paris			155500 „
5. „ Danzig		64922 Dz.	
	254053 Dz.	64922 Dz.	164696 Dz.

Ausserdem wurden 31.994 Dz getrockneter Rüben und 73.145 Dz Melasse nach Deutschland, sowie 52.436 Dz Melasse nach Danzig ausgeführt.

Die Weltmarktpreise waren, vom Oktober 1920 begonnen, sehr günstig, und erst gegen Ende Dezember setzte eine Baisse-Tendenz ein, die durch die nachfolgenden Monate anhielt. Da die Zuckerfabriken sehr früh die Kampagne begonnen hatten, konnte im hohen Masse die günstige Konjunktur am Weltmarkte ausgenutzt werden.

Die Erzeugungs- und Verbrauchsbilanz des Zuckers für das Jahr 1920/21 stellt sich demnach auf Basis oben angeführter Zahlen, (im Rohzuckerwert) folgendermassen:

I. Produktion		1 209 096 Dz.
II. Verbrauch		
a) Innenverbrauch	370 857 Dz.	
b) Abgabe an andere Gebiets- teile Polens	251 789 „	
c) Export	502 985 „	1 125 631 Dz.
Vorrat am Schluss des Kampagnejahres		83 465 Dz.

4. Die Produktionsverhältnisse der Kampagne 1920/21.

Im Verhältnis zur Kampagne 1919/20 haben sich die Produktionsverhältnisse der Kampagne 1920/21 ganz bedeutend gebessert. In erster Linie ist hervorzuheben, dass es der Regierung möglich war, den Zuckerfabriken grössere Mengen Kohlen als im Vorjahr zuzuteilen. Das Kohlenamt für das eh. preussische Teilgebiet hat den Zuckerfabriken für die Kampagne 1920/21 ca. 160.000 t. Kohlen angewiesen. Die Andienung verteilt sich auf die einzelnen Monate, wie folgt:

	1920	1921
Januar	21 739,4	1 438,1
Februar	15 342,5	—
März	13 538,1	82,5
April	1 588,3	16 942,9
Mai	14 676,7	1 724,5
Juni	64 304,7	9 887,5
Juli	41 109,0	12 759,3
August	12 182,3	46 196,5
September	7 241,8	Zahlen noch unbekannt
Oktober	1 422,0	
November	2 063,6	
Dezember	1 417,0	
Insgesamt	196 625,4	89 021,3

Die allgemeine Kohlenzuteilung für die Kampagne 1920/21 war um 30% höher als die des Vorjahres. Ausserdem muss betont werden, dass die Zuteilung so früh erfolgte, dass der Kampagnebeginn, im Gegensatz zum Vorjahr, normal einsetzen konnte.

Ueber die Qualität der Kohlen, die mittlmässig und im allgemeinen zufriedenstellend war, wurde nur in seltenen Fällen geklagt. Rohöl wurde nur in geringen Mengen verwendet, und zwar nur in den Fabriken, die noch Vorräte vom vorigen Jahre besaßen.

Weiterhin ist als günstiger Faktor, der auf den glatten Verlauf der Kampagne sehr fördernd wirkte, die durchaus zufriedenstellende Waggongestellung von Seiten der Eisenbahn-

verwaltung hervorzuheben. Die Waggonen wurden regelmässig und in ausreichender Menge zur Verfügung gestellt.

Auch bezüglich der Beschaffungsmöglichkeit der Reserveteile, sowie der Artikel, die zum Aufrechterhalten des Betriebes der Fabriken erforderlich sind, haben sich die Verhältnisse bedeutend gebessert. Man war bemüht, den Bedarf in erster Linie im Inlande zu decken; der Inlandsmarkt war jedoch nur bis zum gewissen Grade imstande, den Bedarf zu decken, infolge besonderer, aus der Anlage und Technik der Fabriken entspringender Bedürfnisse der Zuckerindustrie. Weiterhin wirkte der Krieg mit Sowjet-Russland hemmend auf die Versorgungsmöglichkeit im Inlande. Jedenfalls hat die Zuckerindustrie trotz dieser Schwierigkeiten einen grossen Teil ihres Bedarfs in Polen eindecken können. Aller Art Schmieröle und Fette wurden ausschliesslich im Inlande eingekauft, ausserdem ein grosser Teil des Jutebedarfs, also Filtertücher und Säcke. Zudem waren die Zuckerfabriken bemüht, sämtliche Reparaturaufträge Werkstätten des Inlandes zu übertragen. Trotz dieser Bemühungen konnte man die Notwendigkeit nicht umgehen, eine bedeutende Menge von Artikeln im Auslande einzukaufen. Der Verband der Zuckerindustrie in Poznań hat für die ihm angeschlossenen Zuckerfabriken in der Zeit vom 1. April 1920 bis Ende Mai 1921 Auslandsartikel im Werte von 49.187.821, d. h. rund 50 Millionen deutsche Mark gekauft.

Ausser Remontageartikeln u. s. w. hat der Verband der Zuckerindustrie in Poznań insgesamt 8.000 Dz Zuckerrübensamen im Auslande eingekauft.

Weiterhin hat der Verband, um die Zuckerrübenenerträge zu erhöhen, 50.000 Dz schwefelsaures Ammoniak und 9.000 Dz Chilisalpeter aus dem Auslande eingeführt.

Schliesslich noch einige Worte über die Arbeiterverhältnisse. Die Höchstzahl der während der Kampagne 1920/21 beschäftigten Arbeiter betrug 12.193 (im November 1920), so dass auf eine Zuckerfabrik eine Durchschnittszahl von 488 Arbeitern entfiel.

Im Rahmen der Gesamtzahl von 12.193 Arbeitern beschäftigte die grösste Zahl die Zuckerfabrik in Kruszwica, mit

1.225 Arbeitern, die geringste die Fabrik in Niezychowo mit 130 Arbeitern, die sich, wie oben erwähnt, nur mit dem Trocknen von Zuckerrüben befasst. Im Monat Oktober, in dem die Kampagne begann, betrug die Zahl der in sämtlichen Fabriken beschäftigten Arbeiter 8.435, im Dezember 7.321; die Arbeiterzahl fällt dann stufenweise, beträgt im Januar noch 5.314, um in den nächsten Monaten bis auf ca 4.000 zurückzugehen. Es muss dabei noch hergehoben werden, dass der Bedarf an Arbeitskräften, in der Zeit nach der eigentlichen Kampagne, also ungefähr vom Januar ab, geringer ist, als die Zahl, die die Fabriken in der Berichtsperiode tatsächlich beschäftigt haben. Der Grund hierfür liegt darin, dass die Zuckerfabriken, mit Rücksicht auf den Ueberfluss an Arbeitskräften, Arbeiter über den eigentlichen Bedarf zurückbehielten, um der Arbeitslosigkeit nach Möglichkeit zu steuern.

Die Arbeitslöhne stellen sich in Durchschnittszahlen folgendermassen:

Monat		Arbeitslohn für 1 Stunde in Mark		
		A.	B.	C.
Oktober	1920	11,60	13,—	14,56
November	"			
Dezember	"			
Januar	1921	14,14	16,—	18,38
Februar	"	16,87	18,93	20,95
März	"	17,60	18,66	21,53
April	"	20,—	23,93	25,68
Mai	"	22,70	26,21	28,63
Juni	"	22,70	26,25	28,25
Juli	"	32,63	37,83	43,85
August	"	48,63	58,45	66,50
September	"	70,83	79,89	93 48
		83,60	96,15	101,61

(A — gelernte Arbeiter, B — ungelernte Arbeiter, C — Handwerker.)

Die angeführten Zahlen zeigen, dass, ab Dezember beginnend, die Arbeitslöhne ständig steigen, und zwar mit Aus-

nahme des Mai, von Monat zu Monat, bis sie schliesslich im September 1921 die Höhe von ca 750% der vorjährigen Löhne erreichten.

5. Die Zuckerwirtschaft in Westpolen vom Augenblick der Uebernahme der Verwaltung durch die polnischen Behörden.

Zur Zeit der Uebernahme Westpolens durch die polnischen Behörden befand sich der Zucker in Zwangsbewirtschaftung; ausserdem bestand eine Reihe von Beschränkungen des Verkehrs mit Zuckerrüben und Zuckerrübensamen, fast völlige Einschränkung der Abgabe von Zucker zu Industriezwecken u. dergl. Der Bevölkerung wurden gewisse Monatsrationen zugeteilt, zuletzt 750 Gr. pro Kopf und Monat.

Durch Verfügung der polnischen Behörden vom 12. April 1919¹⁷⁾ wurden sämtliche Vorschriften aufgehoben, die den Verbrauch oder den Absatz von Zuckerrüben aus der Ernte 1918 beschränkten; gleichzeitig wurde freier Verkehr sowie beliebige Verwendung der Zuckerrüben eingeführt. Durch Bekanntmachung der Aussenhandelsstelle vom 12. September 1919¹⁸⁾, wurde die Einfuhr von Zucker — und Zuckererzeugnissen verboten. Die Bevölkerung erhielt weiterhin 750 Gr. Zucker pro Kopf und Monat. Erst durch Verordnung des Ministeriums für das eh. preussische Teilgebiet vom 23. März 1920¹⁹⁾ wurden nachstehende Einschränkungen der Zuteilung von Verbrauchszucker an die Bevölkerung eingeführt: Es wurden zugeteilt:

in Ortschaften bis zu 3.000 Einwohnern 250 Gr.;

in Ortschaften von 3.000 bis 15.000 Einwohnern 500 Gr.;

in Ortschaften über 15.000 Einwohnern 750 Gr.

¹⁷⁾ Verfügung des „Gl. Urząd Żywnościowy“ vom 12. April 1919. (Tygodnik Urzędowy, Nr. 7., S. 26).

¹⁸⁾ Tygodnik Urzędowy, Nr. 51., S. 258.

¹⁹⁾ Dziennik Urzędowy Min. b. dzielnicy Pruskiej Nr. 15., S. 332.

Zucker pro Kopf und Monat. Ausserdem wurde in Ortschaften von 3.000 bis 15.000 Einwohnern den Kindern unter 14 Jahren eine Zusatzration von 250 Gr. pro Kopf und Monat zugeteilt. Kindern unter 1 Jahr wurde in allen 3 Ortsgruppen die doppelte Ration gewährt. Durch die Verordnung wurde der Verbrauch des Mundzuckers um ca. 50% verringert. Durch Verordnung vom 20. 3.²⁰⁾ wurde den Bienenzüchtern auf jeden Bienenstock zum Frühjahr 2½ kg denaturierten Zuckers zugeteilt.

Durch Verordnung vom 15. 4. 1920²¹⁾ wurde sämtlicher auf dem Gebiet Westpolens erzeugter Zucker weiterhin in Zwangsbewirtschaftung belassen, alle Nebenprodukte dagegen, wie Schnitzel, Melasse u. s. w., wurden für den Verkehr innerhalb Westpolens freigegeben. Gleichzeitig wurde angeordnet, dass Zuckerrüben grundsätzlich nur für die Zuckerproduktion verwendet werden dürfen, unter Gewährung von Ausnahmen nur auf Grund nachgesuchter Genehmigungen vonseiten der zuständigen Behörden. Ueber getrocknete Zuckerrüben verfügen bis zu 50% der erzeugten Menge der Produzent, über die restlichen 50% die Behörden. Dieses Verfügungsrecht der Behörden über 50% der getrockneten Rüben sollte jedoch nur bis zum 1. Mai Geltung haben; soweit sie bis zu diesem Termin von ihrem Rechte nicht Gebrauch machten, verfügt über die gesamte verbliebene Menge der Erzeuger. — Für die nächstfolgende Kampagne 1920/21 wurde obiges Wirtschaftssystem²²⁾ beibehalten; es wurde nur noch die Vorschrift hinzugefügt, dass die Herstellung von Weisszucker nur in der Zeit der Verarbeitung der Zuckerrüben gestattet sei. Das Weissen zu späterer Zeit wurde von der Genehmigung der zuständigen Amtsstelle abhängig gemacht.

Aus der Zwangsbewirtschaftung der Zuckervorräte folgt, dass die Regierung auch die Preise des Zuckers sowohl für den Verbraucher wie für den Erzeuger festsetzte. Wir brin-

²⁰⁾ Dziennik Urzędowy Min. b. dzielnicy Pruskiej Nr. 15., S. 344.

²¹⁾ Dziennik Urzędowy Min. b. dzielnicy Pruskiej Nr. 24., S. 531.

²²⁾ Verordnung des Ministeriums für das eh. preussische Teilgebiet vom 12. November 1920. Dzien. Urzędowy Min. b. dzieln. Pruskiej, Nr. 73., S. 1070.

gen zunächst die Erzeugerpreise. Durch die Verordnungen vom 15. 4. 20 und 26. 8. 20.²³⁾ wurden folgende Preise für 100 kg. Rohzucker aus der Kampagne 1919/20 festgelegt:

Zeit der Herstellung	Rohzucker	Nachprodukt
	Erstprodukt 88° Rend.	75° Rend.
a) bis zum 10. Januar 1920	240,—	190,—
b) vom 11. bis 15. 2. 1920	340,—	256,—
c) nach dem 15. 2. 1920	560,—	430,—

Jeder Grad über oder unter 88° Rendement erhöht oder erniedrigt die Preise in der Gruppe a) um 2,50 Mk., b) um 3,60 Mk., c) um 6,00 Mk.

Die Preise für 100 kg Rohzucker aus der Kampagne 1920/21 wurden wie folgt festgelegt:

- für 100 kg Rohzucker Erstprodukt 88° Rend. der aus den ersten hergestellten 3.750 Dz. stammt, 2.040,— Mk.
- Für jede weitere 100 kg 88° Rohzucker Erstprodukt 1.854,— Mk.;
- für 100 kg 75° Rohzucker Nachprodukt 1.450,— Mk.

Jeder Ueber- oder Untergrad erhöht bzw. erniedrigt die Preise: bei Rohzucker Erstprodukt um 19,— Mk. bei Rohzucker Nachprodukt um 15,— Mk. für 100 kg.

Die Affinationsprämie wurde, wie folgt, festgesetzt: für 100 kg Rohzucker, der aus der Kampagne 1918/19 stammte und geweißt wurde in der Zeit:

²³⁾ Die Ausführungsbestimmungen zur Verordnung vom 15. 4. 1920. (veröffentlicht am 16. 4. 20. im „Dziennik Urzędowy“ Nr. 24, Seite 533) bezüglich Verkehr mit Zuckerrüben und Zuckerrübensamen besprechen ausführlich alle Fragen betreffend der Zahlungs- und Lieferungsbedingungen des Zuckers; weiterhin regeln sie die Höhe des Lagergeldes und der Abnutzungsgebühr für Säcke, sowie die Fragen der Probenahmen und Analysen.

Analoge Bestimmungen für die Kampagne 1920/21 finden wir in den Ausführungsbestimmungen zur Verordnung vom 12. November 1920 (veröffentlicht am 25. 11. 1920. im Dziennik Urzędowy Nr. 69, Seite 1113).

vom 1. Oktober 1919 bis 31. Dezember 1919
eine Affinationsprämie von 31 Mk.²⁴⁾

vom 1. Januar 1920 bis 1. März 1920
eine Affinationsprämie von 50 Mk.²⁴⁾

Für 100 kg Zucker, der aus der Kampagne 1919/20 stammte und hergestellt wurde in der Zeit bis zum 15. 2. 1920 109,— Mk. Für Zucker, der in der Zeit vom 16. 2. bis 31. 5.²⁵⁾ geweißt wurde, wurde eine Weisszuckerspanne von 166,— Mk. pro 100 kg gewährt.

Für 100 kg Weisszucker, der nach dem 31. Mai²⁶⁾ ge-
weißt wurde, und zwar aus Rohzucker Erstprodukt zum
Preise von

240.— Mk., eine Spanne von 172.— Mk.

340.— Mk., eine Spanne von 190.— Mk.

560.— Mk., eine Spanne von 228.— Mk.

Für Weisszucker, der aus der Kampagne 1920/21 stammte,
wurde eine Weisszuckerspanne von 400.— Mk. pro kg fest-
gesetzt²⁷⁾.

Die Verbraucherpreise wurden in folgender Höhe fest-
gesetzt: $\frac{1}{2}$ kg kostete²⁸⁾

²⁴⁾ Verordnung des Ministers für d. eh. preussische Teilgebiet vom
15. 4. 20. Dzien. Urzęd. Nr. 24., S. 531.

²⁵⁾ Verordnung des Ministers für d. eh. preussische Teilgebiet vom
26. 8. 20. Dzien. Urzęd. Nr. 52., S. 927.

²⁶⁾ Verordnung des Ministers für d. eh. preussische Teilgebiet vom
26. 11. 20. Dzien. Urzęd. Nr. 77., S. 1099.

²⁷⁾ Verordnung des Ministers für d. eh. preussische Teilgebiet vom
11. 12. 20. Dzien. Urzęd. Nr. 79., S. 1146.

²⁸⁾ Tygodnik Urzędowy Nr. 37., Seite 202. Dz. Urzędowy des Mi-
nisteriums für das eh. preussische Teilgebiet, Jahrgang 1920., Nr. 4.,
Seite 65, Nr. 15, Seite 331, Nr. 55, Seite 957, Nr. 59, Seite 998, Nr. 75,
Seite 1090.

		Weisszucker	Rohzucker Erstprodukt
vom 1. August	1919 ab ²⁹⁾	0,65 Mk.	—
„ 1. Januar	1920 „	1,45 „	1,20 Mk.
„ 1. April	„ „	2,90 „	2,40 „
„ 1. September	„ „	6,50 „	5,25 „
„ 1. Oktober	„ „	7,50 „	6,00 „
„ 1. Dezember	„ „	30.00 „	25 00 „

Durch die oben geschilderten Verordnungen, insbesondere durch die Verordnung vom 15. IV. 1920 und für die darauf folgende Kampagne durch analoge Verordnung vom 12. II. 1920 hatte die Regierung ausschliesslich den Zuckerhandel in der Hand, wodurch sie sich bedeutende Einnahmen sicherte. Im Etat-Voranschlag des Ministeriums für das eh. preussische Teilgebiet für das Jahr 1921 wurde aus dem Zuckerexport eine Nettoeinnahme von 2.630 Millionen eingesetzt. (Bruttoeinnahmen: aus dem Verkauf des ausgeführten Zuckers 5.320.000.000.— Mk., Ausgaben: Handels- und Transportunkosten 270.000.000.— Mk., der Erstehungspreis des Zuckers 2.420.000.000.— Mk. d. h. Gesamtausgabe 2.690.000.000.— Mk.)

Erst der September 1921 brachte eine grundsätzliche Aenderung der bisherigen Zuckerbewirtschaftung. Durch Verordnung des Ministerrats vom 26. August 1921 wurde das Handelsmonopol bzw. der Sequester für Zucker aufgehoben und gleichzeitig eine einheitliche Zuckerverbrauchssteuer auf dem ganzen Gebiet der Republik Polen eingeführt.

Es wurde demnach der seit Kriegsbeginn gehemmte freie Handel wieder hergestellt. Die einzelnen Bestimmungen der Verordnung sind folgende: *Art. I.* setzt die Verbrauchssteuer

²⁹⁾ Die Durchschnittspreise für 50 kg. Kristallzucker waren in der Stadt Poznań folgende:

	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919
im Januar	27.00	19.25	19.00	21.50	24.75	25.25	33.24	41.25
im April	26.00	19.75	19.25	22.50	26.00	25.25	34.44	41.85
im Juli	23.75	19.50	19.75	25.50	26.00	25.25	34.90	—
im Oktober	19.50	19.50	21.00	24.50	25.00	25.00	36.00	—

(Akzise) für Zucker (sowohl Rüben — wie Rohzucker) auf 20.000.000.— Mk. für 100 kg fest. *Art. 2.* setzt alle bisherigen Gesetze und Verordnungen betreffend des Handelsmonopols bzw. Sequesters für Zucker ausser Kraft (für Westpolen die Verordnung des Ministers für das eh. preussische Teilgebiet vom 12. 11. 20. Dziennik Urzędowy Ministerstwa b. dz. pr. Nr. 73), jedoch mit der Einschränkung, dass die Ein- und Ausfuhr des Zuckers weiterhin untersagt bleibt. Ausnahmen hiervon sind bezüglich Westpolens nur auf Grund einer Genehmigung des Ministers für das eh. preussische Teilgebiet zulässig. *Art. 3.* enthält die Strafbestimmungen, wobei für Westpolen die im deutschen Zuckersteuergesetz vom 27. Mai 1896 (Reichsgesetzblatt Seite 117), geändert durch Gesetz vom 6. Januar 1903 (Reichsgesetzblatt Seite 1), enthaltenen diesbezüglichen Bestimmungen beibehalten werden, unter Erhöhung sämtlicher Geldstrafensätze um das Fünffache. *Art. 4.* überträgt die Ausführung der Verordnung, soweit es sich um Westpolen handelt dem Minister für das eh. preussische Teilgebiet nach Einvernehmen mit dem Finanzminister. *Art. 5.* besagt, dass die Verordnung mit dem Tage der Veröffentlichung in Kraft tritt, mit Rechtskraft der Art. 1 und 2 vom 1. Oktober 1921 an.

Der Finanzminister und der Minister für das eh. preussische Teilgebiet veröffentlichten am 12. 10. 1921 die Ausführungsbestimmungen zur obigen Verordnung. (Dz. Ustaw R. P. Nr. 85). Die Bestimmungen besagen, dass sämtliche Zuckerprodukte, die man aus der Verarbeitung von Zuckerrüben und Zuckerrohr gewinnt, im raffinierten und nichtraffinierten Zustande der Besteuerung unterliegen, mit Ausnahme von Melasse. Als Melasse wird der letzte Fabrikationsablauf angesehen, dessen Reinheitsquotient nicht höher als 64 ist, und der sich zum menschlichen Genuss nicht mehr eignet. Sämtliche Bücher und Notizen der Fabriken sollen im metrischen System geführt werden. Schliesslich erläutern die Ausführungsbestimmungen, dass die Verordnung des Ministerrats vom 26. September 1921, betreffend des freien Handels mit Zucker sich nicht auf die Vorräte von Zucker und Zuckererzeugnissen bezieht, die aus der Kampagne 1920/21 und

früheren stammen; diese Mengen verbleiben in der bisherigen Verfügung.

6. Die Organisation der Zuckerindustrie in Westpolen.

Vor der Uebernahme Westpolens durch die polnische Verwaltung gehörten alle Zuckerfabriken auf dem Gebiet des jetzigen Westpolens dem Verein der deutschen Zuckerindustrie (Sitz Berlin) an. Nach der Uebernahme des grössten Teiles der früheren Provinz Posen durch polnische Behörden entstand auf Veranlassung des Dezernenten für Landwirtschaftsindustrie bei der „Naczelną Rada Ludowa“ (Oberster Volksrat) eine Vereinigung an der Zuckerindustrie Interessierter unter dem Namen „Stowarzyszenie Interesentów Cukrownictwa w Poznaniu“ (Vereinigung der Interessenten der Zuckerindustrie in Poznań). Der Verband stellte sich zur Aufgabe, alle an der Zuckerindustrie Interessierten zu vereinigen, für Fortentwicklung des technischen und praktischen Wissens zu sorgen, sowie die Interessen der Zuckerindustrie auf dem Gebiete Polens wahrzunehmen und zu fördern. (§ 2 des Vereinsstatuts). Als Mittel (§ 3 des Statuts), welche zur Verwirklichung obiger Ziele führen sollten, wurden genannt:

- a) Wissenschaftliche und Aufklärungstätigkeit (Vorlesungen, Referate, Organisation von Ausflügen zum Besuch von Zuckerrübenwirtschaften und Industrieanlagen u. dergl., Gründung einer Fachzeitschrift und Berufsbibliothek).
- b) Zweckmässiges Vertreten der Interessen der Zuckerindustrie nach aussen hin durch Fühlungnahme oder Vereinigung mit verwandten Organisationen, Stellungnahme bezüglich Aufgaben und Fragen aus dem Gebiete der Zuckerindustrie.

§ 5. des Vereinsstatuts besagt, dass Personen beiderlei Geschlechts Mitglieder der Vereinigung werden können, die eine entsprechende Bildung besitzen und infolge ihrer Tätigkeit der Zuckerindustrie nahestehen.

Aus obiger kurzer Charakteristik der Vereinigung ersieht man, dass sie nicht eine ausschliessliche Organisation der Zuckerindustrie war, sondern vielmehr weitere Kreise an dem Ausbau und der Entwicklung der Zuckerindustrie Interessierter umfassen sollte, also ausser denen, die unmittelbar in der Zuckerindustrie arbeiten, auch Kaufleute, Landwirte, Fabrikunternehmer aus der zuckerverarbeitenden Industrie u. dergl. Zur Erledigung rein wirtschaftlicher Aufgaben, die insbesondere auf baldiges Instandsetzen der Zuckerfabriken hinzielten, wurde aus der Vereinigung heraus ein „Biuro Aprowizacji“ (Bureau der Versorgung der Zuckerindustrie) gebildet. In erster Linie beabsichtigte das Bureau die notwendigen Remontageartikel sowie Kohlen zu beschaffen. Die Leitung des Bureaus wurde den Herren Waclaw Thiel, Kuczyński und Edward Mazurkiewicz übertragen. Das Bureau wurde ständig durch 4 Direktoren von Zuckerfabriken unterstützt. Das „Biuro Aprowizacji“ begann seine Tätigkeit damit, dass es unmittelbare Verhandlungen mit der deutschen Regierung anknüpfte, zwecks Erlangung der Ausfuhrgenehmigung nach Polen für Remontageartikel, gegen den Verkauf einer gewissen Menge von Zucker aus Westpolen. Gleichzeitig wandte sich das Bureau an die zuständige polnische Behörde, um das Einverständnis für die geplanten Umsätze zu erlangen.

Die Bemühungen des Bureaus zeigten den gewünschten Erfolg, insofern, als die beabsichtigte Transaktion auf obiger Grundlage zustande kam. Die zweite brennendste Angelegenheit, die für das Inbetriebsetzen der Zuckerfabriken von höchster Bedeutung war, war die Versorgung der Fabriken mit Kohlen. Da die Kohlenzuteilung sehr minimal und für die Fabriken durchaus unzureichend war, beschaffte das Bureau grössere Mengen von Rohöl, sodass die Zuckerfabriken, wenn auch mit grosser, durch den technischen Umbau veranlasster Verspätung, die Kampagne beginnen konnten.

Im Verlaufe der Tätigkeit des „Biuro Aprowizacji“, die ständige Föhlung und Verhandlungen mit den massgebenden Regierungsorganen, insbesondere mit den zuständigen Ministerien verlangte, stiess man ständig auf eine prinzipielle

Schwierigkeit. Das „Biuro Aprowizacji“ ist, wie oben dargelegt wurde, aus der Vereinigung der Interessenten der Zuckerindustrie heraus hervorgegangen, die nicht nur ausschliesslich die Zuckerindustrie, sondern auch weitere Kreise umfasste. Die Regierungsorgane konnten deshalb das Biuro Aprowizacji nicht als genügenden und ausschliesslichen Repräsentanten der Zuckerindustrie Westpolens anerkennen. Dieser Umstand wirkte ausserordentlich hemmend und störend auf sämtliche Verhandlungen, zumal dann, wenn es sich um eine Hilfsaktion oder Schaffung von Erleichterungen, die ausschliesslich der Zuckerindustrie zu Gute kommen sollten, handelte. In Anbetracht dieser Schwierigkeiten entstand der Plan, einen Verband zu gründen, dessen Mitglieder ausschliesslich die Zuckerfabriken sein würden; die Erledigung der einleitenden, organisatorischen Arbeiten wurden einer Kommission übertragen. Schon im Januar 1920 wurde der angenommene Plan durch Gründung des „Związek Przemysłu Cukrowniczego T. Z.“ (Verband der Zuckerindustrie E. V.) verwirklicht; zum Sitz des Verbandes wurde Poznań erwählt. Die Ziele und Aufgaben, die sich der neugegründete Verband stellte, gehen aus dem § 2 des Verbandsstatuts hervor, der folgendermassen lautet:

Der Zweck des Verbandes ist die gemeinsame und ausschliessliche Wahrnehmung der der Zuckerindustrie gemeinsamen Interessen, insbesondere den Behörden gegenüber unter Ausschaltung von Sonderbestrebungen einzelner Fabriken.

Dem Verbande traten alle Zuckerfabriken Westpolens bei. Die Organe des Verbandes sind:

- a) die Generalversammlung,
- b) der Ausschuss und sein Präsident,
- c) das Direktorium.

Der Ausschuss besteht aus mindestens 7 und höchstens 10 Mitgliedern. Er überwacht die Geschäftsführung des Direktoriums und steht ihm auch beratend zur Seite. (§ 11 der Satzungen).

Der Präsident beruft alle Versammlungen, führt den Vorsitz und repräsentiert den Verband nach aussen hin, vor allem den Regierungsorganen gegenüber. Die Geschäfte des Verbandes werden durch ein Direktorium geführt, das aus mindestens 2 Mitgliedern besteht, die gemeinsam mit dem Präsidenten den Vorstand des Vereins bilden.

Für den Verband zeichnen rechtsverbindlich zwei Mitglieder des Vorstandes (§ 14 der Satzungen).

Der Verband unterhält ein ständiges Bureau in Poznań, augenblicklich ulica Skarbowa 16.

Erster Präsident des Verbandes war Herr Ign. Skrzydlewski, sein Vertreter Herr Dr. Alfred Chłapowski. Mitglieder des Vorstandes waren die Herren: Wacław Thiel und Maksymiljan Kuczyński. Der jetzige Vorstand des Verbandes ist folgender: Präsident des Verbandes: Dr. Alfred Chłapowski, Vertreter des Präsidenten: Józef Żychliński, Mitglieder des Ausschusses: Edward Grabski, Walter Grundmann, Dr. Herrmann Jacobsohn, Dr. Wilhelm Henatsch, Gustav Holland, Dr. Lewy, Maksymiljan Nord und Tadeusz Parczewski.

Durch Generalversammlungsbeschluss vom Oktober 1921 wurde der bisherige Name des Verbandes auf „Związek Zachodnio-Polskiego Przemysłu Cukrowniczego T. z.“ (Verband der Westpolnischen Zuckerindustrie) geändert.

Der Verband entwickelte bisher eine energische Tätigkeit. Einerseits war er dauernd bemüht, die Zuckerfabriken mit sämtlichen notwendigen Artikeln, wie Maschinen, Remontageteilen, Kohlen, Rübensamen, künstlichen Düngemitteln u. s. w. zu versorgen, und vermittelte die Auslandsverkäufe des Zuckers, andererseits vertrat er in jeder Hinsicht die Interessen der Zuckerindustrie der Regierung gegenüber. Seine Bemühungen gingen nicht nur dahin, die Regierung zur Erteilung von Krediten, Kohlenanleihen, Zurückzahlung eines Teiles der aus dem Zuckerexport erzielten Devisen zu bewegen, sondern sie auch laufend in jeder Hinsicht über den Stand und die Bedürfnisse der Zuckerindustrie zu informieren, — sowie Wege und Mittel zu weisen oder anzudeuten, die geeignet sind, die Hebung und Fortentwicklung der Zuckerindustrie zu fördern.

Weiterhin versuchte der Verband durch entsprechende Eingaben und Berichte einen Einfluss auf den Gang der Gesetzgebung, soweit sie direkt oder indirekt die Zuckerindustrie anging, zu gewinnen. Hierbei handelte es sich in erster Linie um Aufhebung sämtlicher Beschränkungen, die auf der Zuckerindustrie lasteten, d. h. um Einführung der freien Wirtschaft. Die Bemühungen blieben nicht ohne Erfolg; denn wie bereits berichtet, erfolgte die Aufhebung der Zwangswirtschaft durch Verordnung des Ministerrats vom 26. September 1921. Eine zweite wichtige Frage, die sich bereits bei den Vorbesprechungen bezüglich der Aufhebung der Zwangswirtschaft aufdrängte, war die Angelegenheit der Zuckersteuer. In dieser Hinsicht widersetzte sich der Verband grundsätzlich der Einführung einer gestaffelten Zuckersteuer und verlangte entschieden Einführung einer einheitlichen Steuer, was dann auch durch die oben erwähnte Verordnung vom 26. September geschah.

Schliesslich ist hervorzuheben, dass der Verband der Regierung dauernd, unter entsprechender Begründung, seine Vorschläge und Wünsche bezüglich Zollgebühren, Frachten, Ein- und Ausfuhrbestimmungen u. dergl. unterbreitet, um die Regierung zum Erlassen solcher Vorschriften zu bewegen, die den grundlegenden Interessen der Zuckerindustrie entsprechen.

Wenn wir von der Organisation der Zuckerindustrie sprechen, müssen wir noch zwei Vereinigungen nennen. Zunächst besteht noch eine, bereits vor dem Kriege begründete Vereinigung der Direktoren der Zuckerfabriken unter dem Namen „Dirigentenverein“. Sitz des Vereines ist Toruń. Im Anfange des Jahres 1921 ist eine neue Vereinigung gegründet worden unter dem Namen „Koło Cukrowników“, die sich folgende Ziele steckte (§ 1 des Vereinsstatuts):

1. Vermittlung bei Besetzung neuer Stellen in der Zuckerindustrie durch erstklassige polnische Kräfte.
2. Betätigung an der Entwicklung der Zuckerindustrie.
3. Beobachtung und Verfolgung der Fortschritte der Technik und Fachwissenschaft in der Zuckerindustrie und verwandten Industriezweigen im In- und Auslande.

4. Für obige Tätigkeit Personen, die der Zuckerindustrie nahe stehen, zu interessieren.
5. Verbreitung obiger Ziele durch allgemeine Versammlungen, Vorträge, Artikel in Fachschriften u. dergl.

Nach § 2 der Satzungen können zu Mitgliedern des „Kolo Cukrowników“ alle aufgenommen werden, die sich theoretisch oder praktisch auf dem Gebiet der Zuckerindustrie betätigen und höhere Bildung besitzen oder eine dieser Bildung entsprechende Stellung einnehmen.

7. Allgemeine Bemerkungen. Aussichten für die Zukunft.

In kurzen Umrissen haben wir den jetzigen Stand der Zuckerindustrie in Westpolen hinsichtlich der Produktion, der Produktionsbedingungen sowie der Organisation dargestellt. Um eine genaue Orientierung in der augenblicklichen Lage zu ermöglichen, fügen wir dem Berichte einige Tafeln bei, die ziffernmässig ein genaues Bild der jetzigen sowie früheren Produktion unserer Fabriken geben. Es sind dies folgende Tafeln:

Tafel 1. Verzeichnis der Zuckerfabriken Westpolens. Die Tafel enthält: genaue Adresse, Firma, Eigentümer, Jahr der Errichtung sowie des Umbaues, maximale Zuckerrübenverarbeitung innerhalb 24 Stunden, sowie die Durchschnittsziffern für die letzten Vorkriegsjahre (1910/11 bis 1913/14) des Zuckerrübenanbaues, der Zuckerrübenverarbeitung und Zuckerproduktion.

Tafel 2. Die Zuckerrübenanbauflächen vom Jahre 1910 an.

Tafel 3. Die Zuckerrübenverarbeitung der Fabriken vom Jahre 1910 an.

Tafel 4. Die Zuckerproduktion der einzelnen Fabriken in derselben Zeit. Die Menge des erzeugten Zuckers wurde im Rohwert angegeben, bei Zugrundelegung eines durchschnittlichen Verhältnisses von 117,64% für Weisszucker und 85% für Rohzucker Nachprodukt.

Tafel 5. Die Produktion der Nebenprodukte wie Melasse, Schnitzel, Steffensschnitzel, sowie der getrockneten Rüben der einzelnen Fabriken vom Jahre 1910 an.

Tafel 6. Ausführliche Aufstellung der Produktion des Rohzuckers Erst- und Nachprodukt, Weisszuckers, Melasse, Trockenrüben und Schnitzel der einzelnen Fabriken in der Kampagne 1920/21, unter Angabe der Rübenanbauflächen und Rübenverarbeitung.

Tafel 7. Zahl der in der Zeit vom Oktober 1920 bis September 1921 in den Fabriken beschäftigten Arbeiter.

Tafel 8. Höhe der in der Zeit vom Oktober 1920 bis September 1921 gezahlten Arbeitslöhne für a) ungelernete, b) gelernte Arbeiter, c) Handwerker.

Unsere Ausführungen ergeben, dass sich die Produktionsverhältnisse im Kampagne — Jahr 1920/21 ausserordentlich gebessert haben und die Produktion selbst im Verhältnis zum Vorjahr bedeutend gestiegen ist. Für die Beurteilung der Aussichten für die Kampagne 1921/22 sind drei Momente massgebend:

1. Die Zuckerrübenanbaufläche hat sich im Verhältnis zum Vorjahr um etwa 18—20% vergrössert und ist demnach annähernd der Anbaufläche der Jahre 1915 und 1917 gleich.
2. Infolge ausserordentlich ungünstiger Witterungsverhältnisse (Trockenheit, Dürre, vollständiger Mangel an Niederschlägen) waren die Erträge der Zuckerrüben sehr niedrig.
3. Günstiger als im Vorjahr stellt sich dagegen der Zuckergehalt der Rüben, sodass dadurch wenigstens teilweise die Verluste, die durch die ungünstigen Witterungsverhältnisse verursacht wurden, gedeckt werden.

Die Zusammenstellung obiger Momente berechtigt uns zu der Annahme, dass die Zuckererzeugung in der Kampagne 1920/21 annähernd der vorjährigen gleichkommen wird.

Die Aussichten für die Ausdehnung und Entwicklung der Zuckerindustrie in der Zukunft scheinen uns günstig; die Zuckerindustrie befindet sich auf dem bestem Wege, die zahlreichen, durch den langjährigen Kriegszustand hervorgerufenen Schwierigkeiten zu überwinden. Der Weg bis zur Erreichung der Höhe der Produktion der Vorkriegsjahre ist jedoch noch weit. Unsere Zuckerfabriken können eine weit grössere Menge von Zuckerrüben verarbeiten, als die, über die sie jetzt verfügen. Es handelt sich demnach unbedingt darum, um die Zuckerrübenanbaufläche bedeutend zu vergrössern, was nicht nur im Interesse der Zuckerindustrie, sondern nicht minder im Interesse der Intensität unserer Landwirtschaft höchst erwünscht und erstrebenswert ist.

Poznań, im November 1921.

TABLICE — TABELLEN

Tablica I.**Tabelle I.****Spis cukrowni**
Verzeichnis der Zucker-

Nr. bież.	a) Miejscowość Standort	Stacja Station	F i r m a	Ustrój prawny
Lfd. No.	b) Powiat Kreis	a) pocz. i telegr. Post u. Telegr. b) kolejowa Bahn		Rechts- verfahren

A. Województwo

1	a) Gniezno b) Gnieźnieński	a) Gniezno b) Gniezno	Grabski i Jeszek i Ska Cukrownia w Gnieźnie	Tow. Kom. Kom Ges.
2	a) Gostyń b) Gostyński	a) Gostyń b) Gostyń	Cukrown. w Gostyniu	Z. T. z o. p. E.G.m.b.H.
3	a) Janikowo b) Inowrocławski	a) Janikowo b) Janikowo	Cukrownia Kujawy	Tow. Akc. A.-G.
4	a) Kościan b) Kościański	a) Kościan b) Kościan	Cukrown. Kościańska	Tow. Akc. A.-G.
5	a) Kruszwica b) Strzeliński	a) Kruszwica b) Kruszwica	Cukrownia Kruszwica	Tow. Akc. A.-G.
6	a) Mątwy b) Inowrocławski	a) Mątwy b) Mątwy	Cukrownia Mątewska	Tow. z o. p. Ges. m. b. H.
7	a) Miejska Górka b) Rawicki	a) Miejska Górka b) Miejska Górka	Cukrownia Miejska Górka	Tow. z o. p. Ges. m. b. H.
8	a) Nakło b) Wyrzyski	a) Nakło b) Nakło	Cukrownia Nakło	Tow. Akc. A.-G.
9	a) Niezychowo b) Wyrzyski	a) Niezychowo b) Niezychowo	Cukrownia Niezychowo	Tow. z o. p. Ges. m. b. H.
10	a) Opalenica b) Grodziski	a) Opalenica b) Opalenica	Cukrown. Opalenica	Tow. Akc. A.-G.
11	a) Pakość b) Mogileński	a) Pakość b) Pakość	Cukrownia Kujawy Filja Pakość	Tow. Akc. A.-G.
12	a) Środa b) Średzki	a) Środa b) Środa	Cukrownia w Środzie	Tow. Akc. A.-G.
13	a) Szamotuły b) Szamotulski	a) Szamotuły b) Szamotuły	Cukrownia Szamotulska	Tow. z o. p. Ges. m. b. H.

Zachodniej Polski.

fabriken Westpolens.

Rok wybudowa- nia Jahr der Erbauung	Rok prze- budowania Zuletzt umgebaut	Maksymalny przerób buraków na 1 dobę (24 godzin) Maxim. Rübenverarb. innerhalb 24 Stunden	Średnica w latach 1910/11 do 1913/14 Durchschnitt der Jahre 1910/11 bis 1913/14		
			Obszar planto- wych buraków Rübenanbau ha	Przerób buraków Rüben- verarbeitung ctr. mtr. — dz.	Wytwórczość cukru (w wartości cukru surowego) Zuckererzeugung (Rohwert) ctr. mtr. — dz.

Poznańskie (Poznań)

1882	1920	10 250	3 511	1 032 113	169 727
1897	1912	15 000	3 253	1 082 842	148 842
1875	1908	16 500	3 707	1 028 348	170 470
1881	1910	15 500	2 882	957 022	126 076
1880	1906	20 000	5 474	1 430 835	224 201
1880	—	17 500	4 563	1 286 699	213 372
1884	1916	10 000	2 891	850 254	129 659
1881	1910	12 000	2 381	622 526	99 213
1895	—	8 000	1 548	394 843	67 289
1884	1889	24 000	6 319	1 827 484	295 442
1880	1892	6 800	3 523	991 512	153 525
1881	1911	13 000	3 072	830 625	146 219
1895	1911	10 000	2 621	785 225	130 326

Tablica I.**Tabelle I.****Spis cukrowni**
Verzeichnis der Zucker-

Nr. bież.	a) Miejscowość Standort	Stacja Station a) poczt. i telegr. Post u. Telegr. b) kolejowa Bahn	F i r m a	Ustrój prawny Rechts- verfahren
Lfd. No.	b) Powiat Kreis			
14	a) Tuczno b) Inowrocławski	a) } Jaksice b) }	Cukrownia Tuczno	Tow. Akc. A.-G.
15	a) Wierchosławice b) Inowrocławski	a) } Wierchosławice b) }	Cukrownia Wierchosławicka	Tow. Akc. A.-G.
16	a) Witaszyce b) Jarociński	a) } Witaszyce b) }	Cukrown. Witaszyce	Tow. z o. p. Ges. m. b. H.
17	a) Września b) Wrześniński	a) } Września b) }	Cukrownia we Wrześni	Tow. Akc. A.-G.
18	a) Zduny b) Krotoszyński	a) } Zduny b) }	Cukrownia Zduny	Tow. Akc. A.-G.
19	a) Żnin b) Żniński	a) } Żnin b) }	Cukrownia w Żninie	Tow. z o. p. Ges. m. b. H.

B. Województwo

1	a) Chełmża b) Toruński	a) } Chełmża b) }	Cukrownia Chełmża	Tow. Akc. A.-G.
2	a) Melno b) Grudziądzki	a) } Melno b) }	Cukrownia Melno	Tow. Akc. A.-G.
3	a) Pelplin b) Tczewski	a) } Pelplin b) }	Cukrownia Pelplin	Tow. Akc. A.-G.
4	a) Świecie b) Świecki	a) } Świecie b) }	Cukrownia Świecie n. W.	Tow. z o. p. Ges. m. b. H.
5	a) Tczew b) Trzewski	a) } Tczew b) }	Cukrownia Tczew	Tow. Akc. A.-G.
6	a) Unisław b) Chełmiński	a) } Unisław b) }	Cukrownia Unisław	Tow. Akc. A.-G.

Zachodniej Polski. fabriken Westpolens.

Rok wybudowa- nia Jahr der Erbaueung	Rok prze- budowania Zuletzt umgebaut	Maksymalny przerób buraków na 1 dobę (24 godzin) Maxim. Rübenverarb. innerhalb 24 Stunden	Średnica w latach 1910/11 do 1913/14 Durchschnitt der Jahre 1910/11 bis 1913/14		
			Obszar planto- wych buraków Rübenanbau ha	Przerób buraków Rüben- verarbeitung ctr. wtr. — dz.	Wytwórczość cukru (w wartości cukru surowego) Zuckererzeugung Rohwert ctr. mtr. — dz.
1884	1914	13 000	2 636	752 664	126 255
1880	1911	12 500	2 589	649 079	103 402
1897	—	15 000	3 286	1 014 310	156 758
1882	1896	15 000	3 787	1 081 218	177 497
1881	1912	12 000	2 348	701 553	106 366
1894	—	9 649	3 339	945 898	155 815

Pomorskie (Pomorze).

1882	1905	30 000	7 876	2 310 438	360 674
1883	1897	6 500	2 170	513 220	811 581
1879	—	10 000	2 471	745 277	125 817
1883	1905	8 500	2 068	574 650	87 419
1879	1915	10 000	1 496	411 345	61 761
1884	1895	5 500	2 514	700 000	113 627

Tablica II.
Tabelle II.

Obszar plantowanych
Zuckerrüben-
w hektarach

Nr. bieg. Lfd. No.	Cukrownia Zuckerfabrik	1910/11	1911/12	1912/13	1913/14
1	Gniezno	3 064	3 191	3 830	3 957
2	Gostyń	2 910	3 311	2 961	3 829
3	Janikowo	3 144	3 646	4 085	3 951
4	Kościan	2 559	2 855	2 719	3 393
5	Kruszwica	5 492	5 338	5 745	5 319
6	Mątwy	3 953	4 381	5 092	4 824
7	Miejska Górka	2 936	2 706	2 987	2 936
8	Nakło	2 349	2 247	2 400	2 527
9	Niezychowo	1 548	1 482	1 592	1 568
10	Opalenica	5 673	6 296	6 627	6 679
11	Pakość	2 830	3 447	3 830	3 983
12	Środa	2 859	2 910	3 150	3 370
13	Szamotuły	2 439	2 598	2 654	2 793
14	Tuczno	2 298	2 553	2 808	2 885
15	Wierzchosławice	2 298	2 502	3 002	2 553
16	Witaszyce	2 642	3 344	3 602	3 555
17	Września	3 149	3 608	4 218	4 173
18	Zduny	2 145	2 069	2 579	2 597
19	Żnin	2 783	3 292	3 549	3 730
Wojew. Poznańskie		57 071	61 777	67 440	68 622
" Poznań					
1	Chełmża	7 072	7 991	8 170	8 272
2	Melno	1 752	1 813	2 102	2 012
3	Pelplin	2 376	2 480	2 323	2 706
4	Świecie	1 685	1 991	2 298	2 298
5	Tczew	1 276	1 276	1 593	1 838
6	Unisław	2 362	2 376	2 785	2 531
Wojew. Pomorskie		16 523	17 927	19 271	19 657
" Pomorze					
Razem — Zusammen . . .		73 594	79 704	86 711	88 279

buraków cukrowych.

Anbaufläche

in Hektar

1914/15	1915/16	1916/17	1917/18	1918/19	1919/20	1920/21
2 298	2 145	2 042	1 787	1 915	1 915	2 042
3 919	2 461	2 737	2 757	2 395	2 681	2 139
4 090	2 445	2 699	2 604	2 553	2 425	2 298
3 619	2 221	2 808	2 148	2 318	2 435	2 451
5 259	2 359	2 967	2 792	2 753	2 439	2 560
4 952	3 291	3 855	3 775	3 707	3 639	3 035
2 791	1 966	2 443	2 460	2 406	2 444	2 298
2 604	1 421	1 494	1 379	1 021	919	894
1 537	1 045	1 116	973	827	546	501
7 241	3 889	4 858	4 676	4 150	3 511	3 166
4 111	2 359	2 732	2 655	2 199	1 940	1 838
3 431	2 004	2 532	2 068	2 328	2 247	1 557
2 839	2 024	2 537	2 472	2 519	1 966	1 532
3 268	2 068	2 655	2 540	2 476	1 915	1 787
2 872	1 634	1 915	1 813	1 787	1 532	1 583
3 460	2 064	2 349	2 155	2 094	1 694	1 347
4 340	2 189	2 488	2 374	2 165	2 114	1 876
2 760	2 044	2 050	1 694	1 416	1 301	919
4 067	2 563	2 882	2 656	2 544	2 413	2 061
69 458	12 192	49 161	45 778	43 573	40 076	35 884
8 323	4 207	5 489	4 851	4 003	3 574	3 778
1 736	792	1 128	1 197	1 098	817	638
2 885	2 196	1 915	1 463	1 366	1 289	1 532
2 042	766	1 047	817	511	383	511
2 400	970	1 149	766	408	322	511
2 561	967	1 242	1 174	1 033	909	919
19 947	9 898	11 970	10 268	8 419	7 294	7 889
89 405	52 090	61 131	56 046	51 992	47 370	43 774

Tablica III.**Tabelle III.****Przerobiono****Die Rübenverar-**

w cent. metr.

Nr. bież. Lfd. No.	Cukrownia Zuckerfabrik	1910/11	1911/12	1912/13	1913/14
1	Gniezno	1 032 150	592 300	1 141 500	1 362 500
2	Gostyń	1 040 674	703 432	1 179 462	1 407 800
3	Janikowo	1 168 120	490 020	1 137 380	1 317 870
4	Kościan	894 863	542 426	1 000 550	1 390 250
5	Kruszwica	1 709 790	987 920	1 533 300	1 542 330
6	Mątwy	1 405 500	726 875	1 466 000	1 548 420
7	M. Górka	889 250	556 215	927 950	1 027 600
8	Nakło	717 619	363 760	625 621	783 110
9	Niezychowo	443 772	228 586	432 555	474 460
10	Opalenica	1 831 567	1 155 572	1 963 266	2 359 532
11	Pakość	948 100	581 598	1 091 500	1 344 850
12	Środa	820 000	513 000	837 500	1 152 000
13	Szamotuły	818 100	469 000	805 200	1 048 600
14	Tuczno	835 920	425 720	781 815	967 200
15	Wierzchosławice	690 840	432 499	750 907	722 068
16	Witaszyce	1 017 910	658 800	1 159 790	1 220 740
17	Września	1 084 950	662 420	1 181 750	1 395 750
18	Zduny	680 285	441 521	768 321	916 085
19	Żnin	919 460	515 261	992 087	1 352 782
Wojew. Poznańskie		18 948 870	10 996 925	19 776 454	23 333 947
„ Poznań					
1	Chełmża	2 339 800	1 839 080	2 490 530	2 572 340
2	Mełno	507 550	457 700	587 380	500 250
3	Pelplin	663 000	613 120	857 330	847 658
4	Świecie	520 000	513 000	567 000	698 600
5	Tczew	353 719	362 884	412 682	516 093
6	Unisław	749 000	527 000	765 000	759 000
Wojew. Pomorskie		5 133 069	4 312 784	5 679 922	5 893 941
„ Pomerze					
Razem — Zusammen		24 081 939	15 309 709	25 456 376	29 227 888

buraków cukrowych

beitung betrug:

in Doppelzentn.

1914/15	1915/16	1916/17	1917/18	1918/19	1919/20	1920/21
962 850	386 464	491 000	395 054	353 778	328 372	261 730
987 265	652 000	671 216	544 702	537 107	306 920	400 226
1 011 980	490 911	542 030	528 966	514 507	327 353	364 400
856 240	713 000	681 000	596 000	492 000	390 500	481 202
928 095	511 218	579 820	593 538	588 566	385 507	452 000
1 341 110	931 500	938 620	906 696	805 213	360 285	624 500
740 715	600 350	558 310	541 077	585 657	222 371	418 671
638 180	269 790	282 322	319 296	232 158	75 500	196 212
418 620	224 503	207 524	182 204	140 008	69 559	49 075
1 751 316	1 050 605	1 214 864	1 014 527	886 674	603 670	618 002
1 096 500	528 050	637 000	489 485	417 618	264 972	318 570
841 850	489 900	396 800	324 000	360 000	193 800	266 000
775 500	556 700	566 900	534 800	440 600	153 265	275 700
924 545	524 900	624 465	580 065	467 395	200 490	339 105
711 600	319 774	412 526	357 619	349 060	102 349	258 382
707 764	539 000	585 000	467 425	398 663	245 599	261 038
1 014 245	545 400	623 750	489 850	460 000	250 055	364 300
665 346	429 654	342 589	346 069	337 572	110 320	150 068
977 863	478 381	564 252	462 877	540 295	171 868	360 272
17 351 534	10 242 100	10 919 988	9 674 250	8 906 871	4 762 755	5 459 453
2 210 020	913 220	1 144 480	941 040	800 510	426 300	578 180
445 940	148 500	204 030	180 220	162 400	60 360	111 186
842 960	514 320	363 850	403 295	332 830	186 915	253 190
418 890	175 800	164 000	128 000	108 500	50 000	93 350
nie pracowała nicht tätig	206 511	216 549	103 776	100 937	49 907	80 828
667 000	212 500	247 000	212 000	199 000	101 800	161 250
4 584 810	2 170 851	2 339 909	1 968 331	1 704 177	875 282	1 277 984
21 936 344	12 412 951	13 259 897	11 642 581	10 611 048	5 638 037	6 737 437

Tablica IV.
Tabelle IV.

Produkcja cukru
Zuckererzeugung
cent. metr.

Nr. błę. Lfd. No.	Cukrownia Zuckerfabrik	1910/11	1911/12	1912/13	1913/14
1	Gniezno	172 576	106 949	189 147	210 234
2	Gostyń	143 614	97 995	166 089	187 669
3	Janikowo	196 952	92 156	188 959	203 814
4	Kościan	123 612	77 918	132 178	170 596
5	Kruszwica	282 591	163 702	236 372	214 138
6	Mątwy	235 300	137 360	236 940	243 889
7	Miejska Górka	139 250	90 748	143 750	144 888
8	Nakło	113 136	62 633	100 261	120 820
9	Nieżychowo	74 674	43 050	72 820	78 613
10	Opalenica	305 036	194 533	323 023	359 177
11	Pakość	152 216	101 346	163 804	196 733
12	Środa	146 569	95 680	148 855	193 773
13	Szamotuły	142 236	82 080	134 420	162 569
14	Tuczno	143 020	82 844	129 149	150 007
15	Wierzchosławice	113 681	74 726	115 922	109 277
16	Witaszyce	151 356	102 870	179 574	193 231
17	Września	175 927	118 415	199 035	216 610
18	Zduny	105 946	71 573	111 377	136 567
19	Żnin	141 540	97 268	172 008	212 445
Wojew. Poznańskie		3 059 232	1 893 846	3 143 683	3 505 050
" Poznań					
1	Chełmża	368 908	318 462	382 826	372 499
2	Mełno	81 857	79 621	87 959	76 888
3	Pełplin	113 560	117 240	140 754	131 715
4	Świecie	81 722	70 051	92 183	105 720
5	Tczew	55 213	60 141	61 977	69 714
6	Unisław	120 577	96 301	122 531	115 082
Wojew. Pomorskie		821 837	741 816	888 230	871 618
" Pomorze					
Razem — Zusammen		3 881 069	2 635 662	4 031 913	4 376 668

(w wartości cukru surowego).**(in Rohzuckerwert).****Dopellzentn.**

1914/15	1915/16	1916/17	1917/18	1918/19	1919/20	1920/21
152 323	61 293	78 806	67 791	54 906	34 151	40 134
113 296	75 856	91 637	76 051	59 548	12 189	44 502
175 190	86 835	99 155	103 746	93 563	54 114	57 279
96 996	68 701	76 880	71 766	51 170	27 133	59 195
137 682	79 531	94 879	94 409	85 061	42 570	80 968
210 119	138 748	160 644	154 284	142 587	39 857	92 596
110 535	90 001	89 401	90 072	94 400	22 360	66 767
104 358	45 770	46 265	53 488	39 141	—	32 530
61 144	—	—	—	—	—	—
279 639	160 850	145 412	161 524	133 096	73 750	100 406
167 125	73 362	103 288	70 689	57 110	21 158	53 342
150 892	84 675	97 437	78 837	88 789	13 841	45 469
127 763	87 808	94 481	89 513	72 381	16 340	43 152
137 077	84 811	100 351	99 013	54 039	18 748	57 284
119 389	51 550	67 691	38 009	50 725	6 981	40 294
109 182	82 798	90 644	75 793	64 983	22 894	39 826
160 327	85 099	98 528	77 792	75 526	18 130	60 136
100 196	68 690	57 672	58 691	55 469	8 050	23 810
168 438	109 339	112 241	85 487	96 725	15 059	60 775
2 681 671	1 535 717	1 705 412	1 546 955	1 368 219	446 325	998 365
358 374	144 751	184 014	149 806	137 723	64 953	100 129
61 126	21 391	30 445	27 590	26 063	8 344	17 950
136 960	82 736	59 461	47 336	56 360	20 561	41 851
55 632	26 777	26 687	22 181	16 393	2 181	13 134
nie pracowała	28 460	30 015	13 239	9 051	4 608	10 118
113 163	35 947	41 930	35 724	33 736	15 157	27 545
725 255	340 062	372 552	295 876	279 326	115 804	210 727
3 406 926	1 875 779	2 077 964	1 842 831	1 647 545	562 129	1 209 092

Tablica V.
Tabelle V.

Produkcja melasu, suszonych
Produktion von Melasse, getrockneten

w centnarach metrycznych

a = melas, b = suszone buraki, c = wyłoki Steffena.

Nr. biż. Lfd. No.	Cukrownia Zuckerfabrik	1910 — 11			1911 — 12		
		a	b	c	a	b	c
A. Wojew. Poznań							
1	Gniezno	17 547	—	—	14 985	—	—
2	Gostyń	12 000	—	114 474	11 000	—	83 000
3	Janikowo	23 363	—	—	10 290	—	—
4	Kościan	16 000	—	71 178	9 759	—	47 500
5	Kruszwica	20 545	—	20 562	18 421	—	16 212
6	Mątwy	24 950	—	—	21 200	—	—
7	M. Górka	11 000	—	40 335	15 950	—	31 608
8	Nakło	14 000	—	—	10 500	—	—
9	Nieżychowo	—	—	—	4 353	—	—
10	Opalenica	38 040	—	—	35 200	—	—
11	Pakość	18 000	—	—	13 000	—	—
12	Środa	17 500	—	—	14 500	—	—
13	Szamotuły	12 062	—	—	10 596	—	—
14	Tuczno	16 000	—	—	11 500	—	—
15	Wierzchosławice	16 200	—	—	15 608	—	—
16	Witaszyce	19 371	—	—	16 641	—	—
17	Września	22 147	—	—	23 135	—	—
18	Zduny	11 404	—	—	9 546	—	—
19	Żnin	14 500	—	—	9 750	—	—
Razem — Zusammen .		324 629	—	246 519	275 934	—	178 320
B. Wojew. Pomorze							
20	Chełmża	46 350	—	—	60 000	—	—
21	Melno	10 151	—	—	9 154	—	—
22	Pelplin	13 602	—	22 938	12 615	—	22 879
23	Świecie	900	—	—	600	—	—
24	Tczew	7 050	—	—	7 250	—	—
25	Unisław	13 383	—	—	11 690	—	—
Razem — Zusammen .		91 436	—	22 938	101 309	—	22 879
Ogółem — Gesamtsumme .		416 065	—	269 487	377 243	—	201 199

buraków i wytłoków Steffena

Rüben und Steffenschnitzel.

in Doppelzentn.)

a) = Melasse, b) = getrocknete Rüben c) = Steffenschnitzel.

1912 — 13			1913 — 14			1914 — 15		
a	b	c	a	b	c	a	b	c
20 775	—	—	25 751	—	—	23 879	—	—
15 750	—	129 750	16 500	—	147 800	22 975	—	115 170
21 610	—	—	24 548	—	—	25 433	—	—
21 116	—	88 876	28 300	—	123 423	17 500	—	85 000
22 806	—	27 334	21 914	—	27 420	16 600	10 665	12 523
32 500	—	—	31 760	—	—	34 371	—	—
19 454	—	52 758	21 550	—	52 174	18 114	—	45 073
11 500	—	—	15 000	—	—	13 000	—	—
8 482	—	—	9 425	—	—	8 245	—	—
39 901	—	—	44 600	—	—	47 636	2 250	—
26 200	—	—	32 250	—	—	26 500	8 400	—
19 000	—	—	22 000	—	—	20 000	—	—
12 489	—	—	15 231	—	—	14 090	—	—
17 850	—	—	20 000	—	—	22 500	16 150	—
15 346	—	—	14 650	—	—	17 000	—	—
21 650	—	—	21 454	—	—	21 500	1 710	—
28 376	—	—	31 935	—	—	31 298	—	—
18 489	—	—	20 957	—	—	19 806	—	—
18 500	—	—	25 500	—	—	18 500	—	—
391 794	—	298 718	443 325	—	350 817	418 947	39 175	257 766
57 500	—	—	58 000	—	—	57 500	—	—
11 748	—	—	10 505	—	—	8 919	—	—
16 153	—	30 181	18 500	—	30 259	18 700	—	33 761
900	—	—	1 000	—	—	3 750	—	—
8 400	—	—	10 300	—	—	nie pracowała	—	—
14 222	—	—	13 136	—	—	13 369	—	—
108 923	—	30 181	111 441	—	30 259	102 238	—	33 761
500 717	—	328 899	554 766	—	381 076	521 185	39 175	291 527

Tablica V.
Tabelle V.

Produkcja melasu, suszonych
Produktioe von Melasse, getrockneten

w centnarach metrycznych

a = melas, b = suszone buraki, c = wytloki Steffena.

Nr. bleż. Lfd. No.	Cukrownia Zuckerfabrik	1915 — 16			1916 — 17		
		a	b	c	a	b	c
A. Wojew. Poznań							
1	Gniezno	7 343	—	—	7 856	17 500	—
2	Gostyń	4 100	—	71 392	2 250	—	73 378
3	Janikowo	10 500	—	—	9 269	—	—
4	Kościan	10 630	—	74 247	9 860	—	73 829
5	Kruszwica	8 750	1 379	10 400	7 450	817	12 211
6	Mątwy	16 096	—	—	14 500	—	—
7	M. Górka	12 800	3 500	31 284	11 175	—	29 552
8	Nakło	4 500	—	—	3 050	—	—
9	Niezychowo	—	11 692	—	—	14 236	—
10	Opalenica	22 543	—	—	19 453	—	—
11	Pakość	11 000	16 500	—	12 750	—	—
12	Środa	9 500	—	—	9 500	—	—
13	Szamotuły	8 685	—	—	7 195	—	—
14	Tuczno	12 000	2 000	—	7 750	5 500	—
15	Wierchosławice	7 500	—	—	7 250	3 150	—
16	Witaszyce	9 972	—	—	10 000	—	—
17	Września	13 065	—	—	13 829	—	—
18	Zduny	8 141	—	—	4 707	—	—
19	Znin	12 500	—	—	12 000	—	—
Razem — Zusammen .		189 625	35 071	187 323	169 844	41 203	188 970
B. Wojew. Pomorze							
20	Chelmża	19 100	—	—	21 560	—	—
21	Melno	2 971	—	—	4 081	—	—
22	Pelplin	11 000	—	19 004	6 250	—	13 634
23	Świecie	600	—	—	500	—	—
24	Tezew	4 100	—	—	4 300	—	—
25	Unisław	4 050	—	—	4 400	—	—
Razem — Zusammen .		41 821	—	19 004	41 091	—	13 634
Ogółem — Gesamtsumme .		231 446	35 071	206 327	210 935	41 203	202 604

buraków i wyłoków Steffena

Rüben und Steffenschnitzel.

in Doppelzentner

getrocknete Rüben

1917 — 18			1918 — 19			1919 — 20		
a	b	c	a	b	c	a	b	c
7 585	21 000	—	6 121	16 100	—	9 392	14 400	—
2 545	—	64 127	2 348	—	54 508	4 450	—	33 120
12 299	—	—	10 712	12 250	—	13 000	3 050	—
9 530	—	64 777	8 400	—	54 800	10 410	3 000	41 321
8 635	6 065	12 345	9 000	20 000	10 000	11 600	10 000	5 250
18 000	—	—	18 500	—	—	16 000	—	—
11 760	—	28 077	8 500	—	29 236	8 820	1 560	6 513
7 200	—	—	4 144	—	—	—	19 000	—
—	22 503	—	—	24 308	—	—	15 251	—
20 609	1 000	—	20 590	—	—	17 500	—	—
7 800	15 250	—	7 000	16 250	—	8 500	5 000	—
6 500	—	—	7 000	—	—	5 500	—	—
9 346	—	—	6 642	7 064	—	5 000	6 800	—
14 500	7 000	—	11 000	15 250	—	7 000	4 000	—
11 150	3 000	20 114	7 650	7 500	1 750	1 900	2 500	1 250
8 600	—	—	8 175	—	—	9 500	—	3 574
11 810	—	—	11 113	—	—	8 195	9 500	—
6 250	—	—	6 500	—	—	3 000	2 000	—
9 000	—	—	9 000	—	—	4 500	5 250	—
183 119	75 818	189 440	162 395	118 722	150 294	144 267	101 311	91 028
22 300	—	—	16 000	—	—	10 000	—	—
3 604	—	—	3 248	—	—	740	—	—
6 000	—	10 400	7 890	217	9 715	3 600	1 400	—
400	—	—	400	—	—	400	—	—
2 000	1 650	—	1 200	8 000	—	600	3 700	—
4 850	—	—	4 331	—	—	1 400	—	—
39 154	1 650	10 400	33 119	8 217	9 715	16 740	5 100	—
222 273	77 468	199 840	195 514	126 939	160 009	161 007	106 411	91 028

Tablica V.
Tabelle V.

Produkcja melasu, suszonych
Produktion von Melasse, getrockneten
w centnarach metrycznych

a = melas, b = suszone buraki, c = wytloki Steffena

Nr. bieg. Lfd. No.	Cukrownia Zuckerfabrik	1915 — 16			1916 — 17		
		a	b	c	a	b	c
A. Wojew. Poznań							
1	Gniezno	7 343	—	—	7 856	17 500	—
2	Gostyń	4 100	—	71 392	2 250	—	73 378
3	Janikowo	10 500	—	—	9 269	—	—
4	Kościan	10 630	—	74 247	9 860	—	73 829
5	Kruszwica	8 750	1 379	10 400	7 450	817	12 211
6	Mątwy	16 096	—	—	14 500	—	—
7	M. Górka	12 800	3 500	31 284	11 175	—	29 552
8	Nakło	4 500	—	—	3 050	—	—
9	Niezychowo	—	11 692	—	—	14 236	—
10	Opalenica	22 543	—	—	19 453	—	—
11	Pakość	11 000	16 500	—	12 750	—	—
12	Środa	9 500	—	—	9 500	—	—
13	Szamotuły	8 685	—	—	7 195	—	—
14	Tuczno	12 000	2 000	—	7 750	5 500	—
15	Wierzchosławice	7 500	—	—	7 250	3 150	—
16	Witaszyce	9 972	—	—	10 000	—	—
17	Września	13 065	—	—	13 829	—	—
18	Zduń	8 141	—	—	4 707	—	—
19	Żnin	12 500	—	—	12 000	—	—
Razem — Zusammen .		189 625	35 071	187 323	169 844	41 203	188 970
B. Wojew. Pomorze							
20	Chelmża	19 100	—	—	21 560	—	—
21	Melno	2 971	—	—	4 081	—	—
22	Pelplin	11 000	—	19 004	6 250	—	13 634
23	Świecie	600	—	—	500	—	—
24	Tezew	4 100	—	—	4 300	—	—
25	Unisław	4 050	—	—	4 400	—	—
Razem — Zusammen .		41 821	—	19 004	41 091	—	13 634
Ogółem — Gesamtsumme .		231 446	35 071	206 327	210 935	41 203	202 604

buraków i wytłoków Steffena

Rüben und Steffenschnitzel.

in Doppelzentner

getrocknete Rüben

1917 — 18			1918 — 19			1919 — 20		
a	b	c	a	b	c	a	b	c
7 585	21 000	—	6 121	16 100	—	9 392	14 400	—
2 545	—	64 127	2 348	—	54 508	4 450	—	33 120
12 299	—	—	10 712	12 250	—	13 000	3 050	—
9 530	—	64 777	8 400	—	54 800	10 410	3 000	41 321
8 635	6 065	12 345	9 000	20 000	10 000	11 600	10 000	5 250
18 000	—	—	18 500	—	—	16 000	—	—
11 760	—	28 077	8 500	—	29 236	8 820	1 560	6 513
7 200	—	—	4 144	—	—	—	19 000	—
—	22 503	—	—	24 308	—	—	15 251	—
20 609	1 000	—	20 590	—	—	17 500	—	—
7 800	15 250	—	7 000	16 250	—	8 500	5 000	—
6 500	—	—	7 000	—	—	5 500	—	—
9 346	—	—	6 642	7 064	—	5 000	6 800	—
14 500	7 000	—	11 000	15 250	—	7 000	4 000	—
11 150	3 000	20 114	7 650	7 500	1 750	1 900	2 500	1 250
8 600	—	—	8 175	—	—	9 500	—	3 574
11 810	—	—	11 113	—	—	8 195	9 500	—
6 250	—	—	6 500	—	—	3 000	2 000	—
9 000	—	—	9 000	—	—	4 500	5 250	—
183 119	75 818	189 440	162 395	118 722	150 294	144 267	101 311	91 028
22 300	—	—	16 000	—	—	10 000	—	—
3 604	—	—	3 248	—	—	740	—	—
6 000	—	10 400	7 890	217	9 715	3 600	1 400	—
400	—	—	400	—	—	400	—	—
2 000	1 650	—	1 200	8 000	—	600	3 700	—
4 850	—	—	4 341	—	—	1 400	—	—
39 154	1 650	10 400	33 119	8 217	9 715	16 740	5 100	—
222 273	77 468	199 840	195 514	126 939	160 009	161 007	106 411	91 028

Tablica
Tabelle VI.

Produkcja cukrownictwa
Die Produktion der Zuckerfabriken

Nr. bież. Lfd. Nr.	Cukrownia — Zuckerfabrik	Obszar plantacji	Przerób bu- raków
		Zuckerrüben- anbaufläche ha	Rübenver- arbeitung ctr. mtr.—dz.
1	Gniezno	2 042	261 730
2	Gostyń	2 139	400 226
3	Janikowo	2 298	364 400
4	Kościan	2 451	481 202
5	Kruszwica	2 560	452 000
6	Mątwy	3 035	624 500
7	Miejska Górka	2 298	418 671
8	Nakło	894	196 212
9	Niezychowo	501	49 075
10	Opalenica	3 166	618 002
11	Pakość	1 838	318 570
12	Środa	1 557	266 000
13	Szamotuły	1 532	275 700
14	Tuczno	1 787	339 105
15	Wierzchosławice	1 583	258 382
16	Witaszyce	1 347	261 038
17	Września	1 876	364 300
18	Zduny	919	150 068
19	Żnin	2 061	360 272
Wojew. Poznań		35 884	5 459 453
1	Chełmża	3 778	578 180
2	Melno	638	111 186
3	Pelplin	1 532	253 190
4	Świecie	511	93 350
5	Tczew	511	80 828
6	Unisław	919	161 250
Wojew. Pomorze		7 889	1 277 984
Razem — Zusammen		43 774	6 737 437

w kampanji 1920/21.
in der Kampagne 1920/21.

Wyprodukowano — Es wurde produziert — ctr. metr. — dz.

Cukru sur. I rzutu Rohzucker Erstprodukt	Cukier sur. II rzutu Rohzucker Nachpr.	Cukru białego Weiss- zucker	Melasu Melasse	Suszonych buraków Getr. Rüben	Suszonych wyłoków Trocken- schnittzel
40 134	—	—	10 000	—	1 500
17 397	2 312	21 370	5 460	—	41 000
—	—	48 690	17 500	—	—
58 345	1 000	—	6 000	—	50 000
5 500	3 532	61 600	8 236	—	9 536
91 236	1 600	—	16 000	—	—
62 650	—	3 500	5 300	—	22 800
31 000	1 800	—	3 000	—	5 850
—	—	—	—	6 745	—
27 047	1 500	61 275	17 500	—	16 000
49 770	4 085	—	10 000	—	6 000
6 864	8 865	26 411	4 000	—	5 200
41 452	2 000	—	4 000	—	5 200
55 000	2 687	—	7 000	—	—
38 500	1 820	210	4 000	—	—
37 361	2 900	—	6 500	—	4 500
58 341	2 112	—	7 390	—	1 950
22 620	1 400	—	3 000	—	7 500
58 000	3 265	—	4 725	—	19 537
701 217	40 878	223 056	139 611	6 745	196 573
96 200	4 622	—	15 124	—	—
17 560	459	—	4 000	—	—
40 500	1 250	245	5 000	—	3 950
12 500	750	—	1 750	—	—
10 000	—	100	1 650	—	—
25 961	1 864	—	—	—	—
202 721	8 945	345	27 524	—	3 950
903 938	49 823	223 401	167 135	6 745	200 523

Tablica VII.
Tabelle VII.

Liczba zatrudnionych
Zahl der beschäftigten
(od października 1920 do września 1921)

Nr. bieg. Lfd. No.	Cukrownia Zuckerfabrik	październik Oktober 20	listopad November	grudzień Dezember	styczeń Januar 21	luty Februar
1	Gniezno . . .	210	562	537	385	179
2	Gostyń . . .	230	536	450	374	376
3	Janikowo . . .	270	570	310	322	237
4	Kościan . . .	515	515	510	225	225
5	Kruszwica . . .	1 155	1 225	584	605	615
6	Mątwy . . .	320	692	275	299	312
7	Miejska Górka	471	517	521	224	173
8	Nakło . . .	54	333	317	64	72
9	Niezychowo . .	92	130	94	66	66
10	Opalenica . . .	386	690	692	575	376
11	Pakość . . .	488	493	200	195	193
12	Środa . . .	424	648	320	273	208
13	Szamotuły . . .	135	370	230	140	130
14	Tuczno . . .	379	397	276	167	165
15	Wierzchosław.	428	431	186	157	151
16	Witaszyce . . .	502	536	175	148	146
17	Września . . .	96	536	219	189	190
18	Zduny . . .	360	382	73	84	87
19	Żnin . . .	578	542	238	242	191
Wojew. Poznańskie .		7 393	10 105	6 207	4 734	4 092
" Poznań						
1	Chełmża . . .	140	750	271	190	190
2	Melno . . .	250	250	250	60	55
3	Pelplin . . .	352	284	140	130	130
4	Świecie . . .	109	281	231	24	25
5	Tczew . . .	120	250	148	100	97
6	Unisław . . .	71	273	74	76	69
Wojew. Pomorskie .		1 042	2 088	1 114	580	566
" Pomorze						
Polska Zachodnia Westpolen		8 435	12 193	7 321	5 314	4 658

robotników (1920/21)**Arbeiter (1920/21)****(vom Oktober 1920 bis September 1921)**

marzec März	kwiecień April	maj Mai	czerwiec Juni	lipiec Juli	sierpień August	wrzesień September
122	200	213	179	202	180	178
167	168	168	169	176	192	—
165	195	195	196	226	220	223
230	230	240	240	240	240	242
635	540	536	484	474	488	484
295	315	246	297	295	296	296
177	166	179	169	171	175	180
60	60	60	60	58	58	57
70	70	68	66	64	64	62
316	304	293	295	296	307	305
198	194	195	195	197	180	175
205	165	166	170	173	175	175
121	118	111	112	112	109	105
152	146	156	151	153	152	154
149	165	171	173	173	174	177
136	131	127	125	123	122	120
185	103	108	87	85	90	88
90	90	89	87	87	95	97
172	157	152	165	152	152	154
3 645	3 517	3 468	3 420	3 457	3 469	3 272
190	173	193	165	162	166	167
55	55	55	55	55	55	55
138	125	125	125	125	132	138
28	30	31	31	32	32	32
97	90	70	68	68	72	72
72	65	65	69	70	71	70
580	538	539	513	512	528	534
4 225	4 055	4 007	3 933	3 969	3 997	3 806

Tablica VIII.

Tabelle VIII.

Płace robotników

Arbeiterlöhne

1920/21 w markach polskich.

Nr. bieg. Lfd. No.	Cukrownia Zuckerfabrik	Październik 1920 Oktober 1920			Listopad November		
		A*)	B*)	C*)	A	B	C
1	Gniezno	14.25	—	16.15	14.25	—	16.15
2	Gostyń	8.10	13.50	15.30	8.10	13.50	15.30
3	Janikowo	12.—	12.—	20.40	12.—	13.—	20.40
4	Kościan	13.50	13.85	15.30	13.50	13.85	15.30
5	Kruszwica	12.—	—	13.60	12.—	—	13.60
6	Mątwy	12.—	12.10	13.55	12.—	12.10	13.55
7	Miejska Górka	12.—	13.50	13.60	12.—	13.50	13.60
8	Nakło	13.50	14.40	15.30	13.50	14.40	15.30
9	Nieżychowo	12.—	—	13.60	12.—	—	13.60
10	Opalenica	12.—	12.60	13.60	12.—	12.60	13.60
11	Pakość	12.60	—	13.60	12.60	—	13.60
12	Środa	13.50	13.50	15.30	13.50	14.85	15.30
13	Szamotuły	8.10	13.50	15.30	8.10	13.50	15.30
14	Tuczno	12.—	—	13.60	12.—	—	13.60
15	Wierzchosławice	12.—	—	13.60	12.—	—	13.60
16	Witaszyce	7.20	12.—	13.60	7.60	12.—	13.60
17	Września	13.50	13.50	15.30	13.50	13.50	15.30
18	Zduny	7.20	12.—	13.60	7.20	12.—	13.60
19	Żnin	8.80	12.—	13.60	8.80	12.—	13.60
20	Chełmża	13.50	—	—	13.50	—	—
21	Melno	12.—	12.—	12.80	12.—	12.—	12.80
22	Pelplin	14.—	15.—	16.—	14.—	15.—	16.—
23	Świecie	13.50	—	—	13.50	—	—
24	Tczew	8.80	12.—	13.60	8.80	12.—	13.60
25	Unisław	12.—	—	—	12.—	—	—
Średnio — Durchschnitt		11.60	12.96	14.56	11.62	13.11	14.56

*) A = robotnik niekwalifik. B = robotnik kwalifik. C = rzemieślnik.

*) A = ungelernter Arbeiter. B = gelernter Arbeiter. C = Handwerker.

(za 1 godzinę)

(für 1 Stunde).

1920/21 in poln. Mark.

Grudzień Dezember			Styczeń 1921 Januar 1921			Luty Februar			Marzec März		
A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
18.—	—	21.50	21.16	—	24.45	21.15	—	24.45	21.15	—	24.45
12.15	20.25	22.95	12.15	20.25	22.95	12.15	20.25	22.95	14.60	24.30	27.55
12.—	13.—	20.40	18.—	19.—	20.40	18.—	19.—	20.40	18.—	19.—	20.40
13.50	13.85	15.30	20.25	20.80	22.95	20.25	20.80	22.95	28.35	29.10	32.15
20.25	—	22.95	20.25	—	22.95	20.25	—	22.95	27.—	—	30.60
20.25	20.35	21.70	20.25	20.35	21.70	20.25	20.35	21.70	20.25	20.35	21.70
18.—	18.75	20.40	18.—	18.75	20.40	18.—	18.75	20.40	22.50	25.—	25.50
13.50	14.40	15.31	20.25	21.60	22.95	20.25	21.60	22.95	20.25	21.60	22.95
15.—	—	17.—	18.—	—	20.40	18.—	—	20.40	24.—	—	27.20
12.—	12.60	13.60	18.—	19.20	20.40	18.—	19.20	20.40	24.—	25.60	27.20
18.—	—	20.40	18.—	—	20.40	18.—	—	20.40	18.—	—	20.40
13.50	14.85	15.30	20.25	22.25	22.95	20.25	22.25	22.95	27.—	29.70	30.60
10 15	16.90	19.15	12.15	20.25	22.95	12.15	20.25	22.95	16.20	28.—	30.60
12.—	—	13.60	18.—	—	20.40	18.—	—	20.40	18.—	—	20.40
18.—	—	20.40	18.—	—	20.40	18.—	—	20.40	21.60	—	24.50
10 80	18.—	20.40	10.80	18.—	20.40	10.80	18.—	20.40	14.40	24.—	27.20
20.25	20.25	22.95	20.25	20.25	22.95	20.25	20.25	22.95	27.—	27.—	30.60
9.—	15.—	17.—	10.80	18.—	20.40	10.80	18.—	20.40	12.60	21.—	24.—
13 20	18.—	20.40	13.20	18.—	20.40	13.20	18.—	20.40	17.60	24.—	27.20
13.50	—	—	21.60	—	—	21.60	—	—	21.60	—	—
12.—	12.—	12.80	12.—	12.—	12.80	18.—	19.20	20.40	18.—	19.20	20.40
12.—	12.80	13.60	18.—	19.20	20.40	18.—	19.20	20.40	24.—	25.60	27.20
13.50	—	—	13.50	—	—	22.25	—	—	22.25	—	—
11.—	15.—	17.—	11.—	15.—	17.—	14.30	19.50	22.10	14.30	19.50	22.10
12.—	—	—	18.—	—	—	18.—	—	—	18.—	—	—
14.14	16.—	18.38	16.87	18.93	20.95	17.60	19.66	21.53	20.03	23.93	25.68

Tablica VIII.
Tabelle VIII.

Place robotników

Arbeiterlöhne

1920/21 w markach polskich

Nr. bleż. Lfd. No.	Cukrownia Zuckerfabrik	Kwiecień 21 April 21			Maj Mai		
		A	B	C	A	B	C
1	Gniezno	28.20	—	32.60	28.20	—	32.60
2	Gostyń	14.60	24.30	27.50	13.—	25.—	29.50
3	Janikowo	24.—	25.—	27.20	24.—	25.—	27.20
4	Kościan	28.35	29.10	32.15	28.35	29.10	32.15
5	Kruszwica	27.—	—	30.60	27.—	—	30.60
6	Mątwy	27.—	28.—	30.60	27.—	28.—	30.60
7	Miejska Górka	22.50	25.—	25.50	22.50	25.—	25.50
8	Nakło	27.—	28.80	30.60	27.—	28.80	30.60
9	Nieżychowo	24.—	—	27.20	24.—	—	27.20
10	Opalenica	24.—	25.60	27.20	24.—	25.60	27.20
11	Pakość	24.40	—	27.20	24.40	—	27.20
12	Środa	27.—	29.70	30.60	27.—	29.70	30.60
13	Szamotuły	16.20	28.—	30.60	16.20	28.—	30.60
14	Tuczno	24.—	—	27.20	24.—	—	27.20
15	Wierzchosławice	24.—	—	27.20	24.—	—	27.20
16	Witaszyce	14.40	24.—	27.20	14.40	24.—	27.20
17	Września	27.—	27.—	30.60	27.—	27.—	30.60
18	Zduny	14.40	24.—	27.20	14.40	24.—	27.20
19	Żnin	17.60	24.—	27.20	17.60	24.—	27.20
20	Chełmża	25.65	—	—	25.65	—	—
21	Melno	22.80	24.30	25.85	22.80	24.30	25.85
22	Pelplin	24.—	25.60	27.20	24.—	25.60	27.20
23	Świecie	22.25	—	—	22.25	—	—
24	Tczew	19.80	27.—	30.60	19.80	27.—	30.60
25	Unisław	18.—	—	—	18.—	—	—
Średnio — Durchschnitt		22.73	26.21	28.63	22.66	26.25	28.72

(za 1 godzinę)

1920/21 in poln. Mark.

(für 1 Stunde).

Czerwiec Juni			Lipiec Juli			Sierpień August			Wrzesień September		
A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
28.20	—	38.—	40.50	—	46.—	72.90	—	89.—	97.20	—	102.—
25.—	40.50	48.—	45.—	72.—	88.—	48.—	75.—	91.50	57.50	90.—	109.50
24.—	25.—	27.20	40.50	41.50	48.—	81.—	82.—	90.—	95.20	96.20	112.80
40.50	41.25	48.—	72.90	74.25	86.40	81.—	83.10	96.—	97.—	100.—	115.—
40.50	—	48.—	73.—	—	90.—	94.—	—	112.—	94.—	—	112.—
40.50	41.50	48.—	40.50	41.50	48.—	95.17	97.17	112.—	95.17	97.17	112.80
40.50	44.50	48.—	40.50	44.50	48.—	75.—	80.—	90.—	90.—	96.—	108.—
40.50	43.50	48.—	40.50	43.50	48.—	75.—	78.—	90.—	90.—	94.—	108.—
40.—	—	48.—	40.—	—	48.—	75.—	—	90.—	90.—	—	108.—
40.50	43.—	48.—	81.—	86.—	96.—	81.—	86.—	96.—	97.20	103.20	115.20
40.50	—	48.—	73.—	—	90.—	81.—	—	96.—	95.—	—	113.—
40.50	44.60	48.—	72.90	80.10	86.40	81.—	89.—	96.—	97.20	106.80	115.20
25.—	40.50	45.90	35.—	56.70	64.25	50.—	81.—	91.80	60.—	97.20	110.15
40.50	—	48.—	56.75	—	69.—	88.20	—	104.40	95.20	—	112.80
40.50	—	48.—	40.50	—	48.—	80.—	—	96.—	95.—	—	112.—
25.—	40.50	48.—	45.—	72.—	86.—	48.—	75.—	90.—	57.60	90.—	108.—
40.50	40.50	48.—	81.—	81.—	96.—	81.—	81.—	96.—	97.20	97.20	115.20
25.—	40.50	48.—	25.—	40.50	48.—	48.—	75.—	90.—	57.60	90.—	108.—
30.—	40.50	48.—	30.—	40.50	48.—	60.—	81.—	96.—	70.50	95.20	112.80
25.65	—	—	29.70	—	—	59.80	—	—	69.25	—	—
22.80	24.30	25.85	28.—	29.85	31.75	62.—	66.—	70.—	92.—	94.—	105.—
25.80	27.60	29.30	52.50	55.35	61.10	72.—	75.—	85.—	66.50	91.50	101.—
27.—	—	—	29.—	—	—	66.80	—	—	101.80	—	—
19.—	27.—	30.60	55.—	75.—	88.—	55.—	75.—	88.—	72.—	100.—	117.—
27.—	—	—	48.—	—	—	60.—	—	—	60.—	—	—
32.63	37.83	43.85	48.63	58.45	66.50	70.83	79.89	93.48	83.60	96.15	101.61

2.

Zestawienie produkcji cukru oraz produktów
ubocznych w kampanji 1921/22 r.

Zusammenstellung der Produktion an Zucker
sowie Nebenprodukten in der Kampagne 1921-22.

UWAGI:

1. Cukrownia w Tczewie była w kampanji obecnej nieuruchomiona, ponieważ większa część plantatorów, którzy dawniej dostawali buraki do Tczewa, znajduje się na obszarze W. M. Gdańska. Pozostała ilość buraków cukrownia Tczew oddała cukrowni w Pelplinie.
2. Cukrownie w Kościanie i Gostyniu posiadają urządzenia, pozwalające na wyrób pod względem cukrowości wysoko wartościowych wytlóków Steffena, które produkują, jak zestawienie wykazuje, w znacznej ilości; wobec tego produkcja cukru jest w cukrowniach tych w stosunku do przerobionych buraków niższą, aniżeli w innych cukrowniach.
3. Podaną w zestawieniu ilość cukru białego wyprodukowano podczas właściwej kampanji. Ilość faktycznie posiadanego cukru białego jest większa, ponieważ szereg cukrowni przystępuje po właściwej kampanji do bielenia bądźto własnego cukru surowego, bądź też przejętego z surowni. — Nadmienić jednak trzeba, że Związek Zachodnio-Polskiego Przemysłu Cukrowniczego wobec warunków zbytu cukru konsumpcyjnego w kraju, zdecydował się na kontyngentowanie bielenia cukru w ten sposób, że wstrzymał z dniem 31-go stycznia 1922-go r. we wszystkich cukrowniach bielenie, uzależniając dalsze bielenie od specjalnego zezwolenia Związku.

BEMERKUNGEN:

1. Die Zuckerfabrik Tczew ist in der Kampagne ausser Betrieb gewesen, da die überwiegende Mehrzahl der Rübenproduzenten, die früher an Tczew Rüben geliefert haben, sich jetzt im Gebiete des Freistaates Danzig befindet. Die ihr noch verbliebenen Rübenmengen hat die Fabrik Tczew an Pelplin abgegeben.
2. Die Fabriken in Kościan und Gostyń sind auf Herstellung von Steffen'schnitzeln eingerichtet, die sie, wie die nachfolgende Zusammenstellung ergibt, in beträchtlicher Menge herstellen, sodass die Zuckererzeugung in diesen Fabriken im Verhältnis zu der verarbeiteten Rübenmenge geringer ist, als in anderen Fabriken.
3. Die in der nachfolgenden Aufstellung angegebene Weisszuckermenge ist während der Kampagne hergestellt worden. Die tatsächlich vorhandene Menge an Weisszucker ist grösser, da eine Reihe von Fabriken nach der eigentlichen Kampagne entweder eigenen oder von Rohzuckerfabriken übernommenen Rohzucker weisst. Es ist jedoch hervorzuheben, dass der Verband der westpolnischen Zuckerindustrie, in Anbetracht der Absatzbedingungen für Konsumzucker im Inlande, sich zum Kontingentieren der Weisszuckerherstellung entschlossen hat, und zwar in der Weise, dass er mit dem 31. Januar 1922 das Weissen des Zuckers in sämtlichen Fabriken einstellte, und weiteres Weissen von einer besonderen Erlaubnis des Verbandes abhängig machte.

Lfd. No. Nr. bieg.	Cukrownia Zuckerfabrik	Czas trwania kampanji Dauer der Kampagne	Obraz planto- wanych buraków Rübenan- bauflä- che ha	Przerób buraków cukrowych Rübenver- arbeitung ctr. metr. dz.	Wyprodukowano w cent. metr. Es wurde hergestellt m. dz.	
					Cukru sur. I-go rzutu Rohzucker- Erst- produkt	Cukru sur. II-go rzutu Rohzucker- Nachpro- dukt
1	Chełmża . . .	20/10—19/11	4 085	586 780	108 506	4 523
2	Gniezno . . .	17/10—26/11	2 170	251 000	10 500	2 488
3	Gostyń . . .	31/10—20/12	2 747	417 451	48 008	1 430
4	Janikowo . . .	18/10—19/11	2 681	291 055	—	1 440
5	Kościan . . .	1/11—23/12	3 319	493 115	46 500	700
6	Kruszwica . . .	18/10—15/11	2 698	398 275	31 681	1 500
7	Mątwy . . .	11/10—24/11	3 755	472 500	64 097	11 500
8	Mełno . . .	16/10—26/11	1 021	155 304	25 306	432
9	Miejska Górka .	25/10—22/12	2 706	390 000	56 750	1 415
10	Nakło . . .	8/11—2/12	1 174	146 600	22 951	1 711
11	Nieżychowo . .	—	476	29 284	—	—
12	Opalenica . . .	20/10—29/11	3 702	414 053	18 880	2 000
13	Pakość . . .	18/10—18/11	2 349	232 226	39 533	—
14	Pelplin . . .	13/10—3/12	2 298	420 085	71 000	5 300
15	Środa . . .	22/10—23/11	1 547	185 750	6 000	—
16	Świecie . . .	14/11—10/12	766	95 000	15 000	750
17	Szamotuły . . .	2/11—1/12	1 800	232 226	38 443	1 202
18	Tczew . . .	—	—	—	—	—
19	Tuczno . . .	19/10—10/12	2 167	312 085	50 556	960
20	Unisław . . .	24/10—25/11	1 021	162 000	29 572	2 350
21	Wierzchosławice	20/10—30/11	1 851	275 255	34 500	1 940
22	Witaszyce . . .	24/10—25/11	2 042	227 820	34 623	3 000
23	Września . . .	25/10—5/12	2 197	275 300	47 200	2 667
24	Zduny . . .	25/10—23/11	1 404	200 000	33 725	1 775
25	Znin . . .	18/10—27/11	2 641	323 900	51 035	820
Razem - Zusammen			51 617	6 987 064	884 419	49 903

Wyprodukowano w cent. metr.

Es wurde hergestellt m. dz.

Cukru białego Weiss- zucker	Ogółem w wart. cukr. sur. I rzutu. Insgesamt in Roh- zuckerwert	Melasu Melasse	Zwyczajn. wytlóków suszonych. Gewöhnl. Trocken- schnittzel	Wytlóków Steffena. Steffen- schnittzel	Wytlóków mela- sowanych. Melasse- schnittzel	Buraków suszonych. Getrockn. Rüben	Syropu buracza- nego. Rübensirup
615	112 898	13 125	9 640	—	—	—	—
24 000	40 570	13 500	3 000	—	—	1 000	—
2 369	51 924	11 391	—	46 522	120	—	—
50 320	60 026	10 500	2 000	—	—	1 000	—
14 500	64 025	14 400	—	56 500	—	—	—
36 178	75 208	18 744	13 735	—	—	1 774	—
10 160	85 184	16 000	—	—	—	—	—
500	26 237	2 750	—	—	—	—	—
10 500	70 167	10 100	4 950	—	12 200	—	—
143	24 487	3 500	—	—	—	—	900
—	—	—	—	—	—	7 750	—
43 843	71 776	21 398	14 725	—	—	—	—
10	39 545	5 884	4 762	—	—	250	—
500	75 825	8 850	—	—	9 910	—	—
24 150	34 256	7 500	—	—	—	—	1 500
100	15 717	1 250	—	—	3 000	—	—
—	39 405	3 450	11 097	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
538	51 953	10 800	—	—	—	—	—
—	31 452	4 000	—	—	—	—	—
617	36 774	9 750	—	—	—	—	—
—	37 023	6 000	2 750	—	—	—	—
401	49 803	8 309	840	—	—	—	—
1 000	36 315	5 000	200	—	3 938	—	—
5 529	58 160	10 000	13 000	—	—	—	—
225 973	1 118 730	216 201	80 699	103 022	29 168	11 774	2 400

TREŚĆ.

	Strona
Od Wydawnictwa	3
I. Przemysł Cukrowniczy Zachodniej Polski	5
1. Plantacja buraków cukrowych	5
2. Produkcja cukru	9
3. Zużycie wewnętrzne i eksport cukru w r. 1920/21	14
4. Warunki produkcji w kampanji 1920/21	16
5. Gospodarka cukrowa w Zachodniej Polsce od czasu przejęcia jej przez władze polskie	19
6. Organizacja przemysłu cukrowniczego w Zachodniej Polsce	25
7. Uwagi ogólne — Widoki na przyszłość	29
Tłumaczenie niemieckie	33
8. Tablice	63
II. Zestawienie produkcji cukru oraz produktów ubocznych w kampanji 1921/22 r.	87

INHALT.

	Seite
Polnischer Wortlaut	3
Deutsche Übersetzung	33
I. Die Zuckerindustrie in Westpolen	35
1. Der Rübenanbau	35
2. Die Zuckerproduktion	39
3. Inlandsverbrauch und Export des Zuckers im Jahre 1920/21	44
4. Die Produktionsverhältnisse der Kampagne 1920/21	46
5. Die Zuckerwirtschaft in Westpolen vom Augenblick der Übernahme der Verwaltung durch die polnischen Behörden	49
6. Die Organisation der Zuckerindustrie in Westpolen	55
7. Allgemeine Bemerkungen. — Aussichten für die Zukunft	60
8. Tabellen	63
II. Zusammenstellung der Produktion an Zucker sowie Nebenprodukten in der Kampagne 1921/22	87